

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხ ური ფსალმუნები

ტომი 96

2020

მთ. რედაქტორი

6060 უპილაზრი

პოეტი, საქართველოს
მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა
საერთაშორისო აკადემია
„ქალდეა-საქართველო“-ს წევრი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბოჟსაიანს №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-903-5 (96 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთომეხუთი – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთომეხუთის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმნილება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალატიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მშვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მშვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცნიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეგი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდალ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგია, აბრეთვე, პრეზისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათოქმეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგვიუვლომელი ასტრომული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათოქმეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ღებნდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუპეითბია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...“

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეჟაი მიწოლია... მათ იცინან იმ ოქმება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ღაურიატი, ჯუმბერ ღეჟავას სახელობის მენენერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცივად შეხვდი ყოველ ძეგას, ყოველ ძაბეგას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაბიერ

(გაგრძელება)

აი, სხვა ლექსიც, რომელიც ზემოთ განხილულ ლექსს მოსდევს ვაჟა ეგრისელის წიგნში „მოლოდინი“:

ტყეთა სიმწვანე
და მზის ძახილი,
მთათა ცრემლი და
ნადვლიანი
მოთქმა, მდინარის,
ზამთრის თეთრ ტოტზე მიცოცავენ
როგორც მდილეები.
და მცირე ბორცვზე სასაფლაოც
თოვლქვეშ

მძინარი,

თეთრად გაღვიღილ გულმკერდს შეიბნევს
ია-იების ღურჯი დილეებით.

აქაც საქმე ზოგადობის კონკრეტულობის მრავალსახეობით წარმოდგენასთან გვაქვს საქმე.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში უხვადაა წარმოდგენილი მხატვრული თვალთახედვით დანახული, რო-

გორც ემპირიულ-კონკრეტული, რომელიც მოვლენათა სფეროდან აიღება (ცდისეული), ასევე ზოგად-კონკრეტული, რომელიც არსთა სფეროტი საზრდოლბს.

ემპირიულ-კონკრეტულ სტილშია შექმნილი ვაჟა ეგრისელის ქვემოთმოტანილ ლექსში დიდებული მხატვრული სურათი:

მინდა ვიხილო შემოდგომა –
ჩემი სიცოცხლის,
ჩამოხუნძული
იმედების მწიფე ნაყოფი,
და თუ... შუა გზაზე დამეწია
დამე ტიალი,
მაშინ თბილისში,
ჩემს მაგივრად,
ჩემი არყოფნა
და ჩემი ღანდი იხეტიალებს...

მოვლენები ამ ლექსსი ამოხატულია სიტყვებით; ხილვა, ჩამოხუნძვლა, დაწევა, არყოფნა, ხეტიალი. ისინი თავიდან ბოლომდე დინამიურ სურატს ჰქმნიან. მკითხველს ისეთი შტაბეჭდილება რჩება, რომ დიდებულ დინამიურ სურათს ლექსის ბოლოში დასმული წერტილიც კი ვერ უღებს საზღვარს და იგი კვლავ მოძრავი რჩება.

ასეთივეა ლქსიც:
წვიმებს გადაჰყვა

შორეული თოვლის ზმანება,

დაპატარავდნენ თეთრი ქედები,
ღამე ჩაედგათ
ჩამქრალ გუგებში...

ჩემი წუხილი
ზამთრის მიღმა
ისევ თენდება
და ვიძირები შენს სიღრმეში,
შენს სიჩუმეში.

ახლა გავნიხილოთ ვაჟა ეგრისელის რამდენიმე
ლექსი, რომლებშიც სახითმეტყველება ზოგად-კონ-
კრეტულ (არსთა სფეროში) მიმდინარეობით ვითარ-
დება:

სანაპიროზე წევს ივლისი –
ტანაქერცლილი
და ცხელ ქვიშაზე ხარხარებს სვატი.
ნაპირთან გდია პატარა ნავი,
ვით აფროდიტეს
ცისფერი ქოში.
მიწის კალთაში კვლავ უდევს თავი
ზღვას და...
ნაპირის სველ სახეს ლოშნის.

რამხელა სტატიკური სურათია! ყველაფერი,
რაც არსთა სფეროს განეკუთვნება: სანაპირო, ქვიშა,
ნაპირი, ნავი, აფროდიტე, ქოში, მიწა, კალთა, თავი,
ზღვა უძრაობის მიძინებულ მდგომარეობაშია. ისიც
კი, რაც მოვლენასა და თვით მოძრაობას უნდა გა-
მოხატავდეს: ხარხარებს (სვატი დგას და ხარხა-

რებს), ღოშნის (ზღვა წევს და ღოშნის), სტატიკურობის მიმანიშნებელია.

მკითხველის სულში კი ყოველივე ეს რაღაცას აღძრავს ხოლმე, სურვილისა და მოქმედების მასტიმულირებელს, – იქ ვიყო ნეტავ, მოხარხარე ხვატს, აფროდიტეს ცისფერი ქოშის მსგავსი ნავი მოვსტაცო და თავი ზღვას მივსცეო.

ზოგად-კონკრეტული სახითმეტყველების ნათელი ნიმუშია ვაჟა ეგრისელის ეს ლექსიცი:

ტალღების ჩქამი

თვალცრემლიან ნაპირს ეფარვის,
თოლიები კი თეთრი ფრთებით თოვგენ მოწყენას.
ცა თმას ივარცხნის ცისარტყელას
ფერად თითებით.

მე შორეული მოგონების

ნელ ცეცხლზე ვთბები
და ვხედავ: ქარის გალობაზე

ამაღლდნენ ზღვები.

და ცის ლაჟვარდში

წვიმის სველი ხმები ინთება.

მივაქციოთ ყურადღება სიტყვებს „სველი ხმები ინთება“. უფრო ადვილია კაცმა წარმოიდგინოს სისველის ხმა, ვიდრე სველი ხმა, თუმცა ერთიცა და მეორეც განსჯისათვის წარმოებული მეტყველების მიღმა არსებობს და მხატვრული მეტყველების სფეროს განეკუთვნება. მათგან ვაჟა ეგრისელი უფრო ძნელად წარმოსადგენს, „სველ ხმებს“ ირჩევს.

ვაჟა ეგრისელის პოეზია მთლიანად პოეტის ინდივიდუალური მხატვრული მეტყველებაა, მას „თავისი გრამატიკა“ აქვს, „თავისი სტილი“, რომელიც ორგანულად დაკავშირებულია მთელს ქართულ პოეზიასთან, გამომდინარეობს მისგან, არის მისი შენაკადი, მაგრამ თავისებურია, და პოეტის ინდივიდუალობის კოლორიტულად წარმომჩენია. ეს ეხება როგორც შაირის სტრიქონებში წიანდადებების წყობას, ასევე მათში სიტყვების განლაგებას და თვით სიტყვებსაც.

თითქმის ყველა ლექსში პოეტს პირველი წიანდადებები გამიზნული აქვს იმისაკენ, რომ მკითხველი მიუახლოვოს სათქმელს, საგანთა და მოვლენათა ურთიერთკავშირს, რაც ფიქრისა და განწყობის ობიექტი უნდა იყოს. აი, როგორ იწყება ოთხი ლექსი, რომლებიც წიგნის „მოლოდინის“ ორ, 176-177 გვერდზეა მოთავსებული:

პირველი ლექსი:

წარსულის ტრამალს
შენი ეტლი გადმოაქროლე
და სიყვარულით ისევ მოგვხედე.

მეორე ლექსი:

სიკვდილ-სიცოცხლე – მძლე ყვეარი –
ჩელა და ღომა
მძიმედ მიათრევს

წუთისოფელს...

მესამე ლექსი:

წლები გუნდ-გუნდად მერცხლებივით
შორს გაფრენილან.

მეოთხე ლექსი:

ამოუღამდა თვალები ლოდინს
და უშენობას

წუსს არემარე.

ყველა ამ ლექსში, მხატვრული მეტყველების მრავალსახეობით არიან დახუნძლული, ერთი, ასე ვთქვათ, „სტრატეგიული“ გეგმაა ჩადებული დასაწყისიდანვე, – შექმანს დისპოზიციის გაშლისათვის საჭირო ნიადაგი, თანაც, თავიდანვე მისცეს ბიძგი მკითხველის განსჯასა და განცდას.

ნამდვილი პოეზია უშუალო, სტიქიურად მომსკდარი გრძნობიდან იწყება ხოლმე და, თუ ის განსჯისათვისაა გამიზნული, ეს განსჯა ბოლო დროისათვისაა შემონახული. ასეთია ილიას ლექსი:

აყვავებულა მდელო,
აყვავებულა მთები,
მამულო, საყვარელო,
შენ როსლა აყვავდები?!

ლექსის პირველი ორი სტრიქონი პოეტის ინტიმური რეაქცია მოვლენებზე, მომდევნო ორი კი – განსჯა.

კოლორიტულადაა ნამდვილი პოეზიისათვის დამახასიათებელი ეს მანიშნებელი მოცუმილი ვაჟაფშაველას ლექსში:

ზღვა დამდგარიყო ცრემლისა,

შიგა ჰყვოდნენ იანი,
ნეტავი არ გამაგონა
ტურფავ, მე შენი ზიანი.
შენსკენ იტაცებს თვალ-გულსა
ლადი ოცნება ფრთიანი,
როცა ვერ გხედავ თვალითა,
დღე მიბნეღდება მზიანი.
მზეთუნახავის ნახვაცა
უშენოდ ჩალა-ბზე არი.
უშენოდ დღე მიბნეღდება
შენგნით კი ღამეც დღე არი.
მე კი მიყვარდე, შენ – არა,
ეს სადაური ზნე არი.

მთელი თორმეტი სტრიქონი ლექსისა ინტუიტი-ური რეაქციაა მოვლენებზე, მხოლოდ ბოლო ორი ემსახურება განსჯას.

ღალად მომდინარეობს ვაჟა ეგრისელის ლექ-სიც თავიდანვე და მკითხველი პოეტის სათქმელ-სა-ფიქრალს ღამაზ, მსატერულ ფერებში ბოლოს, დე-სერტივით მიირთმევს ხოლმე:

შორეთის ფსკერზე
მოციმციმე ნათელს
გუჭკერეტი,
ფერებში მხოლოდ მე მიყვარდა
ჩემი ქართული
ლაჟვარდი
ცის რომ შეაბოლეს ლურჯმა იებმა,

და... ანთებული წმინდა სანთურით,
დაფნას, ჩემსავით, აქ
არავინ

არ ეძიებდა.

საფიქრალი და სათქმელი აქ ბოლოსაა მოთავსებული: მოკრძალება ამშვენებს ადამიანს.

„რაიც ყოფილა იგივე იქნება, არაფერია მზის ქვეშ ახალი“, გვეუბნება ეკლესიასტე, სამყაროს წრებრუნვაში ეს, შეიძლება, ასეა, მაგრამ პოეზიაში საქმე სხვაგვარადაა. ახალი იყო ქართულ პოეზიაში შოთა რუსთაველი და დღესაც და მუდამ ახალი იქნება. დავით გურამიშვილიც ასე, რამეთუ ისინი არავის იმეორებენ და მათაც ვერავინ გაიმეორებს.

ახალია ვაჟა ეგრისელიც, – მან ისეთი პოეზია შექმნა, რომელიც არავის იმეორებს და თვით მისი განმეორებაც სხვათა მიერ წარმოუდგენელია.

ზემთ მოტანილ ლექსებს ერთი კანონზომიერება მართავს – იწყებიან განწყობით და მთავრდებიან სათქმელით, მაგრამ ისინი ხომ მაინც სხვადასხვაგვარნი არიან თვისობრივად, ფორმითაც და შესრულების ხერხითაც!

ერთი კანონზომიერებაც შეიმჩნევა ორიგინალური, ინდივიდუალური ხელწერის პოეტთა შემოქმედებაში, ესაა მეტყველებაში საკუთარი, მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი სიტყვებისა და სიტყვათა კავშირების შემოტანა. ასეთია აკაკის „ცა-ფირუზ-ხმელეთ-ზურმუხტი“, გალაკტიონის „ლოცვა განუ-

კურნელი“ და სხვა. ვაჟა ეგრისელის პოეზიაც ასეა შემკული მისმიერი სიტყვებითა და ფრაზებით: „არარაობს“, „ცივი ჭიხვინი“, „ანთია ყანჩა“, „ომებს გმინავს“, „თოვენ მოწყენას“ და მრავალი სხვა. ეს სახითმეტყველებას მისას განუმეორებელ თავისთავადობას სძენს.

თავი მეშვიდე

სტილი. ინდივიდუალობა. ნოვატორობა

მონოგრაფიის ამ თავის სახელდებაში, სადაც პოეტისადმი მიძღვნილი ლიტერატურა უნდა მიმოვიხილოთ, ის სამი სიტყვა დაგვეხმარა, რომლითაც, უმთავრესად, მონათლეს მეცნიერბმა, მწერლებმა და მკითხველებმა ვაჟა ეგრისელის მიერ ქართულ ტრადიციულ პოეზიაში შემოტანილი სიახლენი. ძირითადად ამ სიახლეებზე ჩვენ წინა თავებში გვექონდა ლაპარაკი. ამჟამად გვინდა წინა თავებში გამოთქმული მოსაზრებები უფრო ნათელეყოთ სხვათა ნააზრევის დამოწმებით.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიამ მკითხველის ყურადღება თავიდანვე მიიპყრო. შემდეგ და შემდეგ პერიოდულ პრესაში სულ უფრო ხშირად ვხვდებით მის წიგნებზე დაეწრილ მეცნერების, მწერლების, მკითხველების რეცენზიებს.

უმჯობესია მიმოხილვა დაგიწყოთ საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობის მილოცვით პოეტის დაბადების 50 წლისთავთან დაკავშირებით, რომელიც გაზუთ „ლიტერატურულ საქართველოში“ გამოქვეყნდა 1991 წლის 18 ოქტომბერს და, სხვა რომ არაფერი, კოლქტიური აზრის გამომხატველია და ერთგვარ პრიორიტეტს იმსახურებს. ამ მილოცვაში ნათქვამია:

„მინიატურული სალექსო ფორმათქვენთვის ბუნებრივ სააზროვნო სივრცედ იქცა, რამაც ხელი შეგიწყოთ თვითმყოფადი სტილის დამკვიდრებაში“.

საკუთარი, თვითმყოფადი სტილის შექმნა რჩეულ შემოქმედთა ხვედრია. მწერლები, ვისაც ეს ბედნიერება ხვდა წილად, მთელს თავის ცხოვრებას ანდომებენ ამ საქმეს. ვაჟა ეგრისელმა სამი ათეული წელი მოახმარა საკუთარი თვითმყოფადი სტილის შექმნას და მისი დამკვიდრებაც მოახწრო.

მხატვრული სტილი მრავლმხრივი და სინთეზური ბუნების მოვლენაა, რომლის შინაარსში შედის ისეთი კომპონენტები, როგორიცაა:

- ა. აშკარად გამოკვეთილი საკუთარი „მე“;
- ბ. მხატვრული ენის კონკრეტული ხასითი;
- გ. ეპოქის სოციალურ-ეროვნული ფონი;
- დ. ესთეტიკური სიმაღლე;
- ე. ზნეობრივი სიმაღლე;
- ვ. შემოქმედის სულიერი სამყარო;

ზ. აზრის უფრო მკვეთრად გამოხატვა, ვიდრე ემოციისა, ან პირიქით;

თ. თემისა და მისი განსახონების ხერხები და საშუალებანი.

აქ შეიძლება მიგვემატებინა სიტყვები „და სხვა“, რადგან ამ კომპონენტთა სრული ჩამოთვლა, ჩემის აზრით, მეცნიერებას არ შეუძლია, თუ მას არ სურს გააუბრალოვოს მხატვრული სტილის მეტად რთული ბუნება. აღნიშნული რვა კომპონენტის ჩამოთვლით იმიტომ დაგვკმაყოფილდით, რომ ისინი ცოტად თუ ბევრად მოიცავენ მხატვრული სტილის შინაარსს, გვაძლევენ მის განსაზღვრის საშუალებას.

არცერთი ამ კონკონენტთაგან, ცალკე აღებული, მწერლის მხარვრულ სტილს არ გვაძლევს, ხოლო, როცა ისინი მრავალმხრივად და სინთეზურად ურთიერთქმედებენ, ვღებულობთ აშკარად წარმოჩინებულ შემოქმედის თვითმყოფად სტილს, რაზედაც მწერალთა კავშირის გამგეობის მიმართვაშია ლაპარაკი.

მეცნიერული თვალთახედვით თუ განვიხილავთ მწერლის შემოქმედებას, რომელმაც თავისი საკუთარი თვითმყოფადი მხატვრული სტილი შექმნა და დაამკვიდრა, ვაჟა ეგრისელის შემოქმედების შესახებ მწერალთა კავშირის გამგეობის მიერ გაოთქმული აზრი სრულად ემთხვევა ჩვენს აზრს იმის თაობაზე, რომ ამ მწერლის სახით გვევლინება ნოვატორი, თვითმყოფადი, ინდივიდუალური სახის პოეტო.

ამასვე, სრულიად საფუძვლიანად ადასტურებს ცნობილი მწერალი, მეცნიერი, პროფესორი აკაკი თოფურია თავის წერილში „ნოვატორული ძიების გაზაზე“, რომელიც 1992 წლის 11 ივლისს დაიბეჭდა გაზეთ „წიგნის სამყაროში“ აი, რას წერს იგი ამ წერილში:

„ვაჟა ეგრისელი ლექსების ბოლო ხანებში გამოცემული კრებულებით... ჩვენს წინაშე ერთბაშად სახიერდება პოეტ-გამოცანად, პოეტ-მწვლენად, პოეტ-ნოვატორად“...

აქვე მოვიტან პოეტ არჩილ ფირცხალვას სიტყვებს, მიძღვნილს ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებისადმი ჯერ კიდევ მაშინ, როცა იგი სამწერლო ასპარეზზე ახალი გამოსული იყო (გაზ. „წიგნის სამყარო“, 1966 წ. 22 სექტემბერი):

„პოეტი მთლიანად ემიჯნება მათ, ვინც ე. წ. „განსაკუთრებული“ თემების შერჩევით გადის ფონს და მეტწილ შემთხვევაში მკითხველის წინაშე მალაფარდოვანი სიტყვების ბრჭყვიალით ცდილობს თავის მოწონებას. მის ლექსში, ნისლი რომ ნისლია, ისიც მარადიული ნათლის ჩქერალშია, განბანილი და ღამეც კი დილისმიერი სისპეტაკის სახეცვლილ გაგრძელებად აღიქმება“.

პატივცემული მეცნიერების მოსაზრებათა უკეთესი გაგებისათვის მოგვიხდება ლიტერატურათმცოდნეობიდან მხატვრული ნოვატორობის ზოგიერთი მიმანიშნებელი მომენტის მოტანა.

უპირველეს ყოვლისა, ნოვატორობა გამორიცხავს ყოველგვარ „მომგებიანი თემების“ გამოდევნებას და პოზიორობას. „ყოველი ნამდვილი პოეტი, – ამბობდა ბესარიონ ბელინსკი, – მხატვრული ღირსების რა დონეზეც არ უნდა იდგეს და, მით უმეტეს, ყოველი ჭეშმარიტი დიდი პოეტი, არასოდეს არაფერს არ იგონებს“. ჭეშმარიტი დიდი პოეტი თავის შემოქმედებას ტრადიციის მაგისტრალურ ხაზზე აფუძნებს და, თუ რამეს ახალს შემატებს ტრადიციას, ეს ამ ტრადიციის ბუნებრივ განვითარებად უნდა გამოიყურებოდეს.

პროფესორი ნაპოლეონ ლემონჯავა თავის წერილში „საკუთარი ხალასი ხმის ძიებაში“, აღნიშნავს, რომ ვაჟა ეგრისელის პოეზია გამოირჩევა ლაკონურობით, ფორმის სიახლით, მხატვრული აზროვნებით, შემეცნებითი არეალის მრავალფეროვნებით.

ბატონმა პროფესორმა ეს წერილი თვრამეტი წლის დაწერა (იხ. გაზ. „ნაპერწკალი“, 1974 წ. 3 აგვისტო), როცა ვაჟა ეგრისელი მართლაც ნოვატორული გზის ძიებაში იყო. ახლა ეს ძიება დიდი ხნის დამთავრებული აქვს და უკვე დაიმკვიდრა საკუთარი ხმა. ამაზე მეტყველებს პოეტისა და პროფესორის შოთა ლომსაძის მეორ სულ ახლახან დაწერილი წერილი „ნათელმხილველი“ მკითხველის წინაშე წინასწარ უნდა მოვიხადო ბოდიში და ამ წერილიდან ვრცელი ამონაწერი შევთავაზო, რადგან მასში პოე-

ტის შემოქმედების თავისთავადობა კარგადაა დანახული:

„ვაჟა ეგრისელი, თავისი ყველასაგან გამორჩეული, საკუთარი ხელწერით, ორიგინალური ხმით, მოვლენათა ხედვის მასშტაბურობითა და იდუმალი ხილვების უნარით, უკანასკნელი პერიოდის ქართული პოეზიაში თავისებურ მოვლენად უნდა იქნეს მიჩნეული...“

ამ მარგალიტების ღამაზე მიივებად ასხმულ მინიატურულ ლექსებში როგორ დაატია ეს, ამხელა – „დაუმცხარალი სულის ღელვანი“!..

ზოგ შემთხვევაში, თუკი ამას სათქმელი მოიტანს, იგი არ ერიდება სტრიქონის დატეხვას და მარცვალთა აღრევასაც კი, მაგრამ ამას ისეთი ფილიგრანული ხერხებით აღწევს, რომ ლექსის თავდაპირველი განწყობა და ერთიანი რიტმული უღერადობა არ ირღვევა...

პოეტის ხატოვანმა აზროვნებამ მის მკითხველს საგნებისა და მოვლენების აღქმის ახალი მისამდინარებელი გაუჩინა...

სოფიის კენჭებივით ელვარე ეს მინიატურული ლექსები ჰქმნიან იმ მოხიბვლელ მოზაიკურ პანოს, რომელსაც ნამდვილი და ჭეშმარიტი პოეზია ეწოდება.

„მერე, როდესაც წიწამურთან იქუხა თოფმა, შეერთა და გულზე საქართველომ იტაცა ხელი“. ამ მეტაფორების შეუდარებელი ოსტატის სატკივარი

უადრესად ეროვნულია და უსაშველოდ დრამატიზ-
მით დამუხტული“.

დავეთანხმობთ უნდა ბატონ პროფესორს ყველა-
ფერში“

ნოვატორობა, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ტრა-
დიციებზე ეფუძნება და ისაზღვრება იმით, თუ რამ-
დენად იმეორებს მწერალი წინაპართა მიერ დადგუ-
ნილ შემოქმედებითს ნორმებს და რა ახალი შეიტანა
მასში. ტრადიცია მსოფლგანცდიდან, მსოფლგაგები-
დან, შემოქმედებითი პრინციპებიდან, აზროვნების
სტილიდან და მხატვრული ასახვის საშუალებებიდან
შედგება. ვერცერთ მათგანს პოეტი-ნოვატორი ვერ
ასცდება და მათი შეცვლა კი არ უნდა განიზრახოს,
როგორც ფესვებმა ხე. ნოვატორი ტრადიციებიდან
განზე გამდგარი კი არა – ტრადიციებში ფესვგად-
გმული უნდა იყოს.

თავად რუსთველი როდი აყენებს საკუთარ
„მეს“ სხვა პოეტთა მაღლა, ზევიდან როდი დასცქე-
რის მათ, არამედ მათ გვერდით, თუ გნებავთ, მათმი-
ერად მისეულ დეაწლს:

„ამირან დარეჯანის ძე მოსეს უქია ხონელსა,

აბღულ-მესია – შავთელსა, ლექსი მას უქეს
რომელსა,

დილარგეთ – სარგის თმოგველსა, მას ენადა-
უშრომელსა,

ტარიელ – მიისა რუსთველსა, მისთვის ცრემლ-
შეუშრობელსა.“

ქართულ სამყაროსთან შესისხლხორცებულად
გრძნობს თავს ვაჟა ეგრისელი, ისაა მისი სიღრმეც,
სიმაღლეც და სილამაზეც:

რისხვა და ნგრევა საუკუნეთა
მღვრიე ტალღებად
ისევ ჩაუვლის...

მაინც დარჩება ვით ზღაპარი
და სასწაული –

წიგნი ვეფხვისა,
ნიკორწმინდა,
ჯვარი,
არმაზი –

ჩემი ქართულის სიღრმე, სიმაღლე
და სილამაზე.

და ამ ლექსის წამკითხველს აზრადაც არ მოუვა,
რომ მის დამწერს გულში განაზრახი ედოს – რაიმე
შემატოს ქართულ სიღრმეს, სიმაღლეს და სილამა-
ზეს. ეს თავისთავად ხდება, ეს იმ ფესვებიდან ამო-
დის, რომლებიც ტრადიციებში დგანან.

პროფესორი აკაკი გაწერელია ვაჟა ეგრისელის
შემოქმედებისადმი მიძღვნილ თავის წერილს „კოლ-
ხური ფსალმუნის გამო“ იწყებს ფრანგი პოეტის
პოლ ვალერის სიტყვებით „ოპტიმისტები ცუდად წე-
რენ“. და აღნიშნავს, რომ ნოქტიურნის მსგავს მცირე
მოცულობის ლექსებში ვაჟა ეგრისელი სათქმელის
მაქსიმუმის მოთავსებას ასერხებს. „ჩვენ, – წერს ბა-
ტონი პროფესორი, – როგორც ასეთი ლექსების დი-

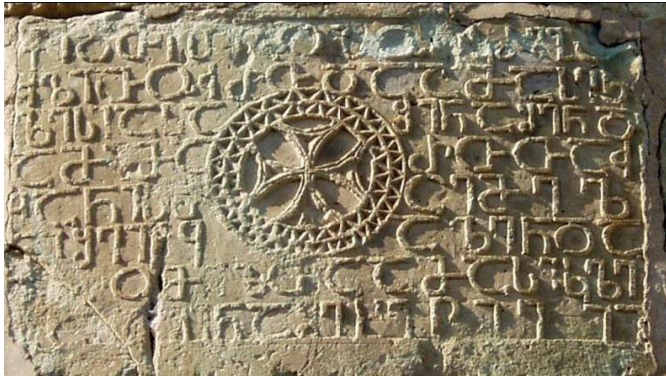
დოსტატების, ბარათაშვილისა და ტიუტჩევის თაყვანისმცემელი, განსაკუთრებით ვაფასებთ ყველა იმათ მიღწევებს, რომლებიც წერტილის თავის დროზე დასმის უნარით დაუჯილდოვებია ბუნებას... პოეტურ შეგრძნებათა გადმოცემისას იგი ჩვეულებრივ მიმართავს პოეზიის უმნიშვნელოვანეს კომპონენტს – მეტაფორას, რომელიც ვაჟა ეგრისელი სტილური ხელწერის ერთ-ერთი დამახასიათებელი ნიშანია.“

პოტე მელაშვილი

მწერალი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი, აკადემიკოსი

*ნაწყვეტი წიგნიდან – პოეზიის
სამყაროში სამოგ ზაუროდ*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

წარწერა ლოლზე

სიტყვას არავის ვკადრებდი
ცუღსა და არც აუგიანს
მაინც მოსვლა და
არც წასვლა,
ჩემი არვის არ გაუგია.

1971

არ განიკითხო

ამ საწუთროში რადგან მოხვედი,
რომ ხარ მოკვდავი
უნდა გახსოვდეს!
რადგან ცხოვრება ცდა და
ჟინია.
არ განიკითხო სხვა არასოდეს!
და შენც –
განიკითხვის –
ნუ გეშინია!

1987

* * *

ვით ღვთისმოსავს და უპოვარს,
მე მაღალი ღმერთი მზრდიდა.
სიხარულს და
მწუხარებას,
ჩემთვის თოვდა,
ჩემთვის ცრიდა.
აი, ახლაც მასზე მლოცველს,
კვლავ დამეურებს –
ღმერთი ციდან.

1994

2003

ხალსს უბრუნდება რწმენა,
კვლავ ტრიალდება
წადმა,
ჩვენი ცხოვრების ჩარხი.
და ვით იტყოდა გალა:
ზეიმობს გამარჯვებას –
ხალხი და...
მხოლოდ ხალხი.

2003

ქვახარშია

გამიგონია ამბავი

მთაში და

ზოგჯერ ბარშიაც.

იყო თურმე ვიღაცა

კაცი ძუნწი,

ქვახარშია.

სახეს მთხლე ჩამოსდიოდა,

ძმარი წვეთავდა ხმაშია,

ეზო-კარს შემოვლებული,

ჰქონდაო შავი არშია.

1969

წუთისოფელი ასეა

თუნდაც ვიცოცხლო წელი ათასი
ამ წუთისოფლად ყოფნა
მაინც აღარ გეწყინდება!
რადგან ჩვენს ირგვლივ –
ბრუნავს
სამყარო
და ყოველ დღით –
მზე ახლიდან
ამობრწყინდება.

1970

ალავერდი

შორით ალაზნის ისმის ჩურჩული
და ლოცვად დგანან
მთები ყვარელის.
სანთლების აღში წუხს ალავერდი.
ანგელოზების ხმა –
საყვარელი,
ცას ეფინება,
როგორც ხავერდი.

1970

სამშობლოვ ჩემო

ტაძარში როცა შევედივარ,
ორ სანთელს ვანთებ ერთად.
ერთი შენია ყოველთვის,
რადგანაც გსახავ ღმერთად.
ნიადაგ შენ ვლოცულობ,
ტკბილო,
სამშობლოვ ჩემო!
ვარ სიხარულით მოუცული
და შენს სიყვარულს ვჩემობ.

1976

ქვაკაცა

ქვა იყო,

მაგრამ,

უცებ განკაცდა.

დგას მთის კეტამზე –

ქვეყნის დარაჯად,

ნისლით მოხილი –

მზე თუ...

ქვაკაცა.

1964

სასაფლავო

უამს წაუშლია ლოდზე წარწერა
(ო, ამას ჰქვია მართლა აკლება!)
ხავსის ღერები—
შავ ლოდზე რომ მიიკლაკნება...
გაივლის უამი...
და გაფანტავს დღეებს
ფიფქებად..
არც ლოდზე ხავსი,
და არც ლოდი
ადარ იქნება!

1972

ოცნება

ჩემს სულში ცეცხლი ანთია,
ჩამქრობი ვნახე ველარა!
მინდოდა წუთისოფლისთვის,
რომ წარბი არ შემეხარა.
ნუგემისმცემელს ვეძებდი,
აბა,
სად,
ვისთან ვპოვებდი
ტყუილად დაშრა ოცნება
ჩემი და...
ჩემში პოეტის.

1956

300 ხორბას და კაწალხეშს

ეჭა,

რა უამი გასულა

ჭადარა გამომრევია,

ვით ჩემს ხორგას

და კაწალხეშს.

მორჩა!

ან ჩემი ბავშვობა,

მკლავებს ვერ აიკარწახეშს.

1960

ბარისახოში

მოსადამოვდა...

ხევები,

დატოვეს შავმა ნისლებმა.

შავი და თეთრი არაგვი,

მთიებით ისევ ივსება...

შორს რომ მიდიან

ღრუბლები,

ნეტავ,

მონებენ ვის ნებას?!

1967

ზღვა არის კაცის ცხოვრება

ადარ აშინებს მთიულ კაცს,
ცხენის ჭიხვინი ლეკისა.
და არც ღავლავი ქისტების –
ძაღლის და
ძაღლის ლეკვისა.
მიტომ დღეს,
ღულის ჭალაში,
ხორბალსა მკის და...
ბზეს ყრისა.

1963

ფშავლის ქალები

პოეტ ნინო უძილაურს

ადრე სხვა იყო მთის წესი –
ღამის წყვილდში ნავლები,
მიტომაც ბევრჯერ წამწარდათ!!!
და ახლა –
ფშავლის ქალები,
ადარ წვეებიან წაწალთან.

1978

ჩაპრულო

ანგელოზები მღერიან,
ქართული სული ბობოქრობს
და ზეცას წვდება აისი,
როცა კოსმოსში გაისმის
ქართული –
ტკბილი სიმღერა.

1994

ხვთის უვილები

მარტო იახსარი და,

არა მარტო კოპალა?

ხვთის უვილებში

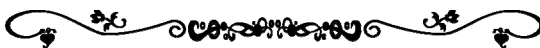
გვეულების,

ვაჟაცა და ილიაც.

რადგანაც ეს სამყაროც,

ღმერთის გაჩენილია.

1968

ქრისტუს ნათელი

ასეა, ჩვენი სიცოცხლე,
მწუხარებით თუ
სიმღერით,
დღეები – დღეებს მისდევს...
და ჩვენ სულში რომ
იღვრება,
ნათელი არის ქრისტეს.

1965

სენტენცია

გახსოვდეს მტერთა დავაში,
რომ იყო მუდამ მშვიდი
და სწორედ მაშინ გმართებს –
ჭკუა...

და სიბრძნე დიდი, –
ორივეს გასარიდებლად,
გქონდეს აზრი,
ვით მშვილდი.

1989

* * *

ასედაც არის ნათქვამი:

დიდი დოვლათის

პატრონი,

სულ მუდამ უმადურია.

და,

მე, რომ მკითხონ

ასეთ კაცს,

სოფლისა ჯობნის მურია.

1978

არაფერია

უზო-უკვლოდ მიჰქრიან

დღეები –

ველურ თარეშით...

ტირიან...

და ხან მღერიან...

რა იქმნ...

წვალების გარეშე,

ცხოვნაებაც –

არაფერია!

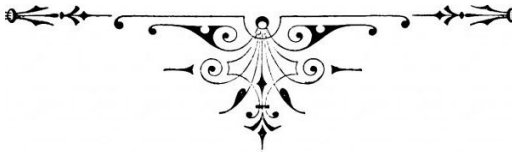
1991

* * *

შავ მთაზე –
თეთრი თოვლი თოვს...
სული წუხილით ივსება.
მაინც შევეურებ მწვერვალებს,
ემორჩილებ მთას და
ღვთის ნებას.
შევეურებ მე ჩემს ჭაღარას,
ვით სპეტაკ თოვლს
და ღირსებას.

2001

შეგონება

ბრძენს უთქავმს:

აწონ –

დაწონე –

სიტყვა და ისე ბრძანე,

ღღე –

არის კარგად ნათქვამი,

ცუდად –

წყვილიაღი ღამე.

1998

* * *

მზე მიეფარა მთის კალთებს,
შავ კლდეთა,
შავი ხეხევი,
შავი ღრუბლებით აივსო!
თუმცა მაისი,
მაისობს...
მაგრამ ეს გული ტიალი,
არ იქნა,
ადარ ხალისობს.

1974

* * *

არაა დიდი ნუგეში,
თუ მთებში ძერა გაწივის...
კამარა შეკრეს
არჩევბმა.

ჩამოუქროლებს არწივი
და...

ყვავ-ყორნების ბუდეში,
ბუმბულიც აღარ დარჩება...

1991

კოცონად აგაბრიალებ

წა...

განვედ ჩემგან ავსულო!

სულ რომ ჩემს ირგვლივ

ტრიალებ,

ხან სინათლეში დამხვედები,

ხან სიბნელეში იალებ,

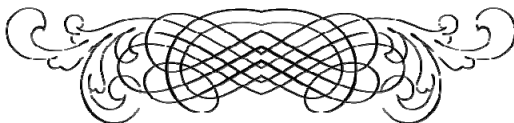
წა... თორემ დამის მოციქულს,

კოცონად აგაბრიალებ,

ან ურმის ბორბალს გაგაკრავ,

უკუღმა დაგატრიალებ.

1989

ავღარი მთაში

ციდან ჩამოდის ღრუბელი

შავი და

საწვიმარია.

მთებმა ჩაკეტეს შავ კლდეთა,

ღვეთა ნაჭკელი კარია,

გადააფარე ღვთის კალთა –

შენ სამწყოს –

წმინდა მარიამ!

მზის ჩასვლა

ღამის ფრთებით მოფრენილმა,
თითქო მწუხრმა ცა –
გათვალა.

ნისლში გაქრნენ მთის ძირები,
და ვით გუშინ,
მზე – ცხრათვალა,
მღელვარ ზღვაში იძირება.

1991

იხაროს შენმა შესვება

სადაც არ ვიყო,

ყოველთვის,

გული სიამით მევსება,

როს გავიგონებ მოხუცის –

ტკბილ სიტყვას ნათქვამს

ერმათათვის:

– იხაროს შენმა ფესვებმა.

1998

* * *

ნუ შეგაშინებს წამიერ,
აბობოქრება –
დეღვა ზღვის!
შენ გეშინოდეს –
მლიქვნელის,
ორპირის,
ფარისევკელის,
მსგავსის ტურა და მელასი.

1978

სიყვარული

ვით ამბობენ,

სიყვარული,

ერთი ციცქნა ჩიტია.

მაგრამ მაინც ქვეყანაზე,

რა ქნას ვერ დაეტია.

მტანჯველი და

მტანჯავია,

მაინც მისკენ იღტვიან.

1968

* * *

ზოგჯერ კი ასეც მომხდარა, –
შარად ქცეულა
გზა-წვრილი.
მაგრამ კი ესე ნათქვამი,
ბეველია,
განა ახალი,
რომ ნაბუდარზე არწივის,
ყვავი –
ვერ გაზრდის ბახალას.

1988

* * *

ზეცაა –

უფლის სამეფო,

ყველგან კილითი-კიდე!

მას ვერ იხილავს ვერავინ.

ხნავდეს,

თესავდეს,

თუ მკიდეს.

რადგან სახეზე ბურავს –

ნისლი,

და მთვარის რიდე.

1979

ღმერთი და სატანა

ორთავეს ცად ჰქონდათ ბინა,
მაგრამ ღმერთი
იყო ღმერთი,
და ვერაგზით ველარ შეძლო,
ბოროტი სულის
ატანა,
და გადმოავდო მიწაზე,
ამპარტავანი სატანა.

1974

როგორც პილატე

ილოცე ღმერთზე

და აუნთე სანთელი უფალს,

ნუღარ იელი ბნელში

ბანი-ბან.

საკუთრ რწმენას –

ნუ უღალატებ!

იყავ მართალი!

ხელს ნუ დაიბან,

სულ ჰარი-ჰარად, როგორც პილატე!

1991

ჩოხა

ბევლ ღურსმანზე დაკიდული,
მსაყვედურობს მამის ჩოხა,
მოსწოლია –
გულ-ნადველი:
– ყველაფერი დარჩა ოხრად,
რაც სახლიდან –
შენ წახვედი.
და ჩოხიდან მესმის ოხვრა:
მივიწყებულ ქამარ-ხანჯლის
და ცხენებზე ამხედრებულ –
იარაღში ჩამსხდარ კოლხთა.

1965

* * *

კეთილად რეკვა ზარების,
კაცის გულს მუდამ უხარის...
და არა მაუწყებელი:

რისხვის,

ნგრევის და

სიავის.

ზამთარში – თბილი ბუხარი,

ზაფხულში –

გრილი ნიავი.

1968

კერძი სატანის

ფარისეველთ და

ქვეგამხდვარებს,

ქვეყნად არავინ აღარ ენდობათ!

ო, რა ძნელია მათი ატანა!

უნდა შესთხოვონ უფლას

შენდობა,

რომ აღარ გახდნენ –

კერძი სატანის.

1989

ჩარბლულა და ღულის ჭალა

მაღალ მათა სიყვარულით,
აღბათ მაგრად განიმსჭვალა,
რომ მთებს წამით
ადარ ტოვებს,
იქ – თერგი და
აქ – არაგვი,
ჩარბლულა და ღულის
ჭალა.

1966

ფშავ-ხევსურეთში

წარსულისკენ მიმავალ,
აქ საცალფესო ბილიკებს –
წარმართი ღმერთი –
ოდი შლის.
ჩანს მტერთა ანაოსრები –
სოფლები...
გხედავ ოდიშვილს*,
შთამომავალს ძველ კოლხების.

1966

* ფშავ-ხევსურეთში ხშირია გვარები: ოდიშელიძე, ოდიშვილი, ეგრისელაშვილი და სხვ. რაც იმაზე მიუთითებს, რომ ოდესღაც აქ მათი საცხოვრის უნდა ყოფილიყო (ვ. ე.)

ფშავში

ვით ფაზისმა და სობოსმა,
თეთრმა და შავმა არაგვმა,
გამომაცილეს დავითა.
და საცალეხო ბილიკით,
ვით დიდი ვაჟა ხურჯინით,
მეც ჩამოვედი ფშავიდან.

1961

რა ქნას სიცოცხლემ

ადამიანის ცხოვრება კი

ასე ყოფილა:

ყოფნას,

არყოფნა დასდევს

ფეხდაფეხ

და აცლის მიწას!

რა ქნას სიცოცხლემ,

დღე-ნიადაგ

თავისთავს იცავს.

1963

ნეტავი ვაჟას აჩვენა

„... და ძროხეობით ძრებითა“.
ვაჟა-ფშაველა

ბევრნი არარას ფიქრობენ –
სხვათათვის დღით და
ღამითა!

თავიანთ მუცლებს ბერავენ –
ზედმეტი სმით და
ჭამითა.

მარხავენ დღეებს უცოდველთ,
ცოდვის ქვიშით და
შღამითა!

ნეტავი წამოაყენა,
ვაჟას აჩვენა
წამითა.

1963

ფუნდუკი

ფშავ-სევესურეთის ტაძრები,
ციხეები და
კოშკები,
თურმე ერთიან დარაგვეს...
მერე „მზის ყანას“ –
გორისთვის,
„ფუნდუკი“ დაურქმევიათ,
ველიდან მოსულ
არაბებს.

1966

ისევ წუნილი

ცხოვრება საესეა

ნარ-ეკალით,

არ მიშვებს ნათელში ვიარო,

ბევრჯერ სურდა,

რომ მოვეკალი,

მახვევდა არყოფნის ხვიარებს,

გადავრჩი!

და დღემდი მოვედი,

მაგრამ სული ვერ ირჩენს

იარებს.

1975

მორჩილი

ქრისტეს რწმენისთვის

დამისმთეველი,

ბევრია განა!

ერთი და ორი.

და ძემ ადამის, სხვა რა ინატროს?!

მორჩილი მუდამ დგას –

მრევლთა შორის,

ხოლო ღოცვებით –

ცაში ბინადრობს.

1964

პებასი

ცისკენ მქროლავმა პებასმა,
ქარის ფრთები თუ გაშალა,
ადარ ეყოფა ხმელეთის,
ბილიკები და
გზა – შარა...
თუ თავის დროზე მხედარმა
არ დაუჭირა ავშარა.

1970

ნილოსი და ამაზონი

ჩემი მტკვარი და

რიონი,

ფიქრითა და წყალ-სიუხვით,

ავწონ,

დავწონე და

ავზომე,

თითქმის ტოლი გამოვიდა –

ნილოსის და ამაზონის.

1970

სიკეთე და ბოროტება

რაც თავი ახსოვს საწუთროს,
აღარ ყოფილა
 აროდეს:
რომ ნასახლარზე სიკეთის,
 ბოროტება
 რომ ხარობდეს!

1989

უთაო მხედარი

სამშობლოს მცველთა –

შეხედეთ ღაშქარს,

რომ აბარია „უთაო მხედარს“,

შენ გეკითხები –

მამაო ღმერთო!

ამ საოცრებას,

ნუთუ ვერ ხედავ?!

2020

ერთი ბიძგი

ფილოსოფოსნი ბუნების –

წიგნს უწოდებენ სიბრძნის!

სად,

ქვეყნად არსნი ყოველი,

სიცოცხლისათვის იბრძვის...

ყოვლის მტვრად ქცევას ყოფნის,

მიწის...

სულ ერთი ბიძგი!!!

2019

რწმენა

გზას გაგინათებს –

მზეცა და მთვარეც,
თუკი სამყაროს ერთვი!

ადამიანო! –

სამოთხის კარებს,
მაშინ გაგიღებს
ღმერთი.

2005

ბიბლიაში არ სწერია

სული ღოცვით ცაში ადის
და მიჰყვება მას მლოცველთა
ვედრება და
ხვაშიადი.

ცა მთიებით დაცხრილული,
უამთა ქართი –
ნარწევია...

ღვთის მგმობელის –
ცხონება კი
ბიბლიაში არ სწერია.

1979

ყვავის დეკა და ღვიანო

მთა ვითარც ვაჟას

მეც მიყვარს,

იცის დღეები მზიანი...

ფერდობზე გაზაფხულისას,

ყვავის დეკა და

ღვიანი.

ბილიკზე, ვითა წაწალი,

ჩამოგიქროლებს ნიაგი.

1965

სამოთხის კარი

თუნდ დეღამიწა მორწყან
ცრემლებით
და ვედრებებით კალთა აივსონ...
თუ რწმენის გზებით –
ადარ ივლიან,
ურწუნოთათვის –
სამარადისოდ,
სამოთხის კარი დაკეტილია!!!

1963

მკითხველო

პოეტის აზრებს,

პოეტის ფიქრებს,

მერე მის შედეგს,

ვერვინ ჩაწვდება სულიერი,

მკითხველო –

შესდექ!

1993

ცეცხლი

ცეცხლი სწავს...

ცეცხლი ამთელებს,

ის არს იმედი ღარიბთა...

დასაბამიდან გულებში –

ცეცხლი გვინთია

ქართველებს,

რადგან მოდგმა ვართ ხალიბთა.

1989

წყაროს ფილოსოფია

კამკამა წყარომ იდინა,

მერე აღვილი

იცვალა!

ეგონა მთათა ნაშიერს,

რომ დარჩებოდა მზის ცაღად.

მაგრამ მოტყუვდა ბეჩავი,

სხვისას აბა, ვით ედინა?!

თავისის უარმყოფელმა,

სხვაგან ვერ გაიმერდინა.

1969

სული

სული მაინც სპეტაკია,
ბედი ცლიდა,
თუ არ ცლიდა.
ის ცისაა ბინადარი,
დიდია თუ
ერთი ციდა.
სული მაინც,
სული არის,
მუდამ იყურება ციდან.

1998

ორნი

უსახელო კი,

უსახელოდ გაუყვა შარას,
სახელისათვის ვინც იბრძოდა
წავიდა ისიც.

ახლა ორივეს თანაბრად ფარავს –
დავიწყების ღამე და
ნისლი.

1978

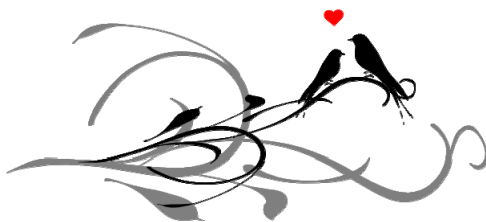

მონასტერი

მაცხოვრის უარყოფელი,
თვით უფლის – მონას
მტერია.

ჯოჯოხეთია –
სოფელი,
სამოთხე –
მონასტერია!

1965

ლოდი60

ბუმბერაზი ვაჟას მთები,
ჩემს სტუმრობას
ელის ოხვრით,
და ოცნებას ზღვარი არ აქვს.
ჩემი ფიქრი,
ვითა კოლხის,
არ შორდება –
მტკვარს და
არაგვს.

1962

* * *

ახლა ვფიქრობ:

ჩემს შემდეგ...

ჩემი სახლის აივნის –

წინ, რამდენი ქართველი

ჩაივლის...

და აივლის?!

2020

ზღვაო

გეყვარებოდა მშვიდი ცხოვრება,
ქარები ნერვებს,
რომ არ გიშლიდნენ.
სიჩუმე – შენგან მე მაქვს ნასწავლი.
ზღვაო,
ეგ შენი დიდი
სიმშვიდე,
დიდ,
ცულ რამეს ხომ
არ მოასწავებს?!

ვარსკვლავების ოქროს იატაკი

უცებ მოვიდა ელვის ბილიკით
და შენზე ფიქრი
ამეკვიატა.

მერე დღეები გადაიხიდა...

მე,

სადღაც ცაში

ვცხოვრობ

იქიდან,

დავცქერი ღამის –

ვარსკვლავებით ნაგებ

იატაკს.

1973

კოლხური ცა

ცის დაბადების

დრო და ადგილი

კოლხეთია და...

ის ხმას არ იღებს!!!

რბიან დღეები უამური

და უმეცარი.

შენ კი კითხულობ, როგორც მენცარი*,

ვარსკვლავებით ნაწერ

თარიღებს.

2019

* მენცარი – მისანი, წინასწარმეტყველი.

* * *

მზე დასავლეთით მიბუღრაობდა,
ქედადრეკილი,
ვით ხარი ჯონქა,
რომელსაც სიცხით ეწოდა
ლაში.

ზღვა კი,
ვით მეფე ურიცხვი
ლაშქრით,
მოადგა ნაპირს და...
დაუხოქა.

1962

წარღვნამდელი ხუთი ქალაქი

ჯერ წარღვნაზე ფიქრიც

არჩანს,

ბჭობა,

არც ლაპარაკი,

და ყვავილობს ეგფრატის პირს –

შუმერთ ხუთი ქალაქი:

შურუფაქი,

ერიდუ და

ბათიბირა,

სიფარი და

ლარაქი.

1959

ცნობადის ხე

ცნობადის ხის ნაყოფი

კაცმა უნდა გასინჯო,

სანამ შენთან მოვა – „ის“.

მერე გვიან იქნება,

სინანული „მოვალის“.

სწორედაც ეს

ტანჯავდათ –

პოლ ვაღერს და ნოვალისს.

1964

* * *

გონი,

ჭკუას აქ იღესავს,
რომ ბრძოლებში –

გაიმარჯვოს,

ისე, როგორც აქილევსმა.

1966

6030

სხვა არაფერმა!

სიძულვილმა!

შურმა!

მტრობამ!

ბოღმამ და იჭვმა!

ადამის მოღვმა ჯვარს აცვა

და...

დაღუბა ნიჭმა!!!

1989

შუმერი

შენ სურვილი გტანჯავდა –
გეას მიწა –
ცამდე ამოგეყვანა!
„ო, შუმერო დიდო მთაე!“ –
კოსმიურო ქვეყანავ!

1979

* * *

ზღვა, რომ ზღვაა,

მისი გულიც

ადის,

ჩადის...

ადამის ძეც,

თუკი ზოგჯერ

„იღრინება“,

ის აჯავრებს თავისთავში მცხოვრებ –

მხეცს... და

ტყეურ ნადირს!

1987

**ჯორჯანო ბრუნო,
გალილეი**

მიწა ბრუნავსო...

ჭორ-მართალი

არ ილევა...

არაჩანს ბრუნო...

არც გალილეი!

რავა ქნან სხეებმა!

არ იციან უვიცებმა,

რომ მთელი ღამე

მთვარე აყურადებს –

მზის ფეხისხმას და...

ვარსკვლავების გულისცემას.

1967

შამაში

გასვლა გაღმა ნაპირისკენ,
ნუ გონია
ზოგს თამაში.
მას ხიფათი ბეერი ახლავს,
მაგრამ ვიცი,
ვით შამაში*,
„სიკვდილის წყლებს“
გადალახავ.

1962

* შამაში – მზის ღმერთი აქადურ მითოლოგიასა და რელიგიაში

აიეზის კოლხეთი

წარსულიდან კვლავ მოვლენ
მისნები...
ერთად ახდენილ ყველა ოცნებას,
და აუხდენელ –
სულ სხვა ოცნებებს:
იყო კოლხეთი, ვით საოცრება,
ათასწლეულებს –
დაიმოწმებენ.

1962

რაბი

ბიბლიიდან ისმის აჯა:

– ბეთლემს ნუღარ წახვალ
რაბი!

– მე ვასრულებ უფლის ნებას,
ვით ხელმწიფე

ხამურაბი.

1963

მოსუცი მოვარე

დილას ყივილით სმობდნენ
მამლები...
და ჭრიალებდა აღსავლის კარი,
სადაც სიმშვიდეს –
დღე ეძიებდა...
ღამე უსმენდა მოსუცი მოვარის
უხმო სიმღერას
და ჟრიამულს უშქარ
მთიებთა.

1968

ღუმუზი და ინანა

სიყვარული –

სასახლე,

არის უსახლ-კარონის,

(ვინც ტანჯვა არ ინანა.)

ვინ დე გრიე, მანონი!

ცას და მიწას არ ახსოვს,

სიყვარული ისეთი,

ვით ღუმუზ¹ და ინანას².

1960

¹ღუმუზი (შუმ.) – „ჭეშმარიტი ძე“, მოკვდავი მწყემსი.

²ინანა – შუმერული ქალღვთაება.

მთვარის სამარე

გადაუქროლებ ათასწლეულებს...
და არწივივით შეკრავ
კამარას

იქ –
ამირანი სადაც დაება.
შენ,
აღბათ მთვარე გიჩანს
სამარედ,
მაგრამ,
მწამს ისიც გეცოტავება.

2020

იყო

იყო ურიც და ურუქიც...

იყო ქალაქი,

იყო ციხე...

იყო, ო, იყო...

და, აი, ახლა, ათასწლეულების მერე,

მოკლულ ციხეებს და

გარდაცვლილ თარიღებს,

მივსდევთ და მივსტირით...

მაგრამ შენს ციხეს ნაგებს

ქართულ სიტყვის ჭვიტკირით

ქვეყნად ვერავინ

ვერასოდეს ვედარ აიღებს!

1967

მთეპი

რისთვის და რატომ,
არ უწყიან ამის
მოტივი.
და, ვით ანისში გვირგვინოსნები,
კვლავ წვანან მთეპი –
ბილიკებით
გაშოლტილნი.

1963

ნერგალი

სადღაც ღამის წყვილადში
და ქვესკნელთა –
ქვესკნელში,
რომ იელვა ეგ არი! –
მთელი მკვდართა
სამეფოს –
ღმერთთა-ღმერთი ნერგალი. (შუმ.)

1968

ლოდი

მთას ფერდობი ხელში ეპყრა
აქილევსის ფარად.
ქარი ღრუბლებს
მილალავდა, ვითარცა ცხვრის
ფარას.

სიხუმეში უცაბედად დაძახილზე მესის
შეეშინდა და კლდეს მოსკდა
ლოდი და...

გზა ჩაირბინა
თავქვე კისრისტეხით.

1959

ნამთარი

მუდამ დაგვდევს ფეხდაფეხ,
ძველი – ნაყივჩადარი
და თვალთვალს არ ამთავრებს –
შემოსილი ჭადართ.

ბედისწერის დემონი –
ენლილის ძე –
ნამთარი.

1973

ჩემი ეპიტაფია

დავტოვე ბაღი და სავენახე!
მოვლე ჩინეთი და
ინდოეთი!
თქვენ მომენატრეთ! და...
რომ მენახეთ,
სტუმრად კი არა,
სამარადისოდ.
დებო და ძმებო*,
თქვენთან მოვედი.

2020

* ვაჟა ვერისელი მეცხრე იყო. შვიდი ძმა და ორი და.

26, 27, 37

მოვიდნენ...

წავიდნენ...

მათი სახელები ქვეყანას მოედო!

ლადო – 26,

ტატო – 27,

ტერენტი – 37.

შენ კი სამოცს გადააბიჯე,

ნუთუ არ დაიღალე

სიცოცხლით პოეტო?!

2001

ოლიმპოზე

ოლიმპოს მთაზე –

დიდმა ზევსმა ბრძანა შეკრება,
მყის შეიკრიბა ყველა ღმერთი,
ყველა ქალღმერთი.

ჩამონათვალი წაიკითხა თვითონვე ზევსმა,
და თქვა მეუფემ: აკლიაო აქ ღმერთი ერთი,
მას მოკრძალებით მოახსენეს:

აბა, რას ბრძანებთ,
აქა ვართ ყველა, პანთეონი არის აქ მთელი,
განრისხდა იგი,
დაიქუხა მან გულისწყრომით:

– კრებას არ ვიწვევ! –
ეგრისიდან ეგრისელს ველი!

2002

"კოლხებს დამწერლობა უნდა ჰქონოდა"
ჰეროდოტე

პონტოსა და ფაზის პირ,

რაც ვიხილე მშობლიური
ცა მრგვალი.

მე, მას შემდეგ,

სანთლით ვეძებ ბიბლიამდელ –
კოლხურ წიგნებს:

"ოქროს საწმისს",

"ოშფას",

"ტაბუს"-ა და

"მარგალითს"..

1963

შენ,

პოეტო!

მუდამ უნდა ისმენდე, –

ქართულ ვაშას,

ფრანგულ –

აპლოდისმენტებს.

2014

პრჷანისის ველი

"ჰვი, თჷვენ, არაგველებო!"
ლადო ასათიანი

საკლდისგან ნაშენებ სხეულში,
ძალა ჩასდგომიათ
ზევსური,
და მტერს ვეფხურად კვეთებიათ.
ველზე რომ ჰყვავიან –
ყაყაჩოები,
სამასი არაგველი ხევსურის
დაღვრილი სისხლის
წვეთებია.

1966

ვითარცა ეს ცა და ეს მიწა,
მზეც და მთვარეც ხომ
ერთურთის მისხია.
და ღამეები ფიქრებმა უთიეს.
ცხოვრება –
ცრემლი და სისხლია,
სამყარო –
პანდორას ყუთია.

2009

ღელვა ათასწლეულთა –
ათოვდა და
აწვიმდა...
და მტკვრის ოხვრა ისევ ესმის
მუდმივი...
თბილისს თავზე მთაწმინდა –
ისევ ხურავს –
რუსთაველის ქუდივით.

1962

შემოდგომას ბიისფერს

ჩამავალი მზის სხივებს

მკერდზე ოქროდ მიიფენს,

ზეცა ოქროს გერბიანს,

შემოდგომას –

ბიისფერს,

შემოდგომის

– ფერ ბიას.

1961

მოჰყვება ნიავს და

არავის*,

და ყოფნის ედემ-ბაღს,

სანამდის არ გვიქცევს

ეწერად,

მანამდე არ იცის არავინ,

არყოფნა

თუ როდის გვეწვევა.

2013

* არავი – სამხრეთის ქარი

თბილისო

ასე კარგი და ლამაზი,

მტკვრის ქარქაშში

სანამ გმალო?!

ავალ მთაზე,

მთაწმინდაზე,

ხელებს გავშლი –

ჯვრად ვიქცევი,

თბილისო,

რომ არ გაგთვალონ!

1979

რუსთაველი

ქუხილის გზებით მოვიდა ციდან
და ღმერთმა მისცა
ბაღახის ძალა,
გაუხუნარი სიმწვანე მოლის.
მარტოდ-მარტოა,
არა ჰყავს ცალი,
რვაასი წელი ვერ ჰპოვა ტოლი.

1966

მტრედები სიონთან

ტაძარში მწუხრის ისმის გალობა,
და მიბნედიათ მტრედებს
თოლები,
მარადის მშვიდებს,
მშვიდბუნებიანთ,
ისინი ღოცვებს ხმას აყოლებენ,
ბანს აძლევენ და
ელულუნებიან.

2000

ოთხთავი

მწვანედ გააქვთ ბიბინი,
რწმენის ხნულში დათესილ –
სახარებას ღვთის ძეგე,
ღვთის კარნახით დაწერილ –
იოანეს,
ლუკასი,
მარკოზის და მათესი.

1968

არავითარი ბუსნო და ბელტი,
მყარი, ვით ძელქვა
და აკაცია –
ადამის მოღვმა განგებამ შობა,
ვით ნათლის სვეტი,
მერე ხელები გააშლევინა
და ჯვრად აქცია.

1980

ათას კი არა,

მე ერთს ვინატრებ:

ფარსადანივით ნუ მიღალატებ!

ხელს ნუ დაიბან,

როგორც პილატე!

მე,

შენ მიევარხარ!

2008

გათენება

ცად ღრუბლები შრიალებენ –
ელვით გასანასკვავები,
მობრძანდება მზე აღსავლით,
ნაფეხურებს ასდის ალი,
გზად სინათლის ქუდს
უხდიან,
ჯარად მღგარი ვარსკვლავები.

1969

მთები და ზღვები

მთებსა და ზღვებს გაჩენიდან –
გმირ-რაინდთა სდევდათ
მზერა,
როგორც გამარჯვების ვაშა.
მთები – იყო დიდი ვაჟას,
ზღვაა –
ჩემი ბედისწერა.

2001

მიიდრიკება როდესაც
დასავლით –
მზე საღამოსი.
დარეკს "კოლხური ზარები"...
შენ,
მორთულს –
ახალ სამოსით,
სადღაც,
შორს გაგამგზავრებენ...

2015

ოდაბადე

კელავ მოგელის სობისწყალი,
სადაც გაგიშლია ბადე!
და უმხელდი პარას ჭალას,
ჩუმ ოცნებებს გულში ნადებს...
"სქანი ჯგირი შურობუმუ¹,
"სქანი სქვამი ოდაბადე²".

1958

1,2 – შენი კარგი და ღამაზი დაბადების ადგილი (მეგრ.)

სიხარულის ხის იხმის შრიალი,

შორს –

შამბალაა და ანდები.

აქ კი, დღე არის ქარიანი.

და ფიქრის ცაზე –

გელანდება –

"სულ მცირე ღრუბელი"-

მარიამი.

1979

კოლხეთი – ბიბლიაა,
აბა რაა...
ლეგენდებს კბილები
ამოსვლიათ.
შენი "კოლხური ფსალმუნები"
"კაბალა*" –
ქართულის ცეცხლის სამოსია.

1991

*კაბალა –მეცნიერთა ენციკლოპედია

არსაიდან მოხველი –
შენი თავისუფალი
და არავის ემონე!
შესძელ მიწის ოცნების
მეცხრე ცაში ატანა.
მძვინვარ ზღვაზე გამსვლელი
ხარ პოეტი –
დემონი,
ეშმაკიც და სატანაც.

1975

ურწმუნოები

თუნდ დედამიწა მორწყან ცრემლებით
და ვედრებითაც კალთა
აივსონ....

თუ რწმენის გზებით აღარ ივლიან,
ურწმუნოთათვის –
სამარადისოდ,
სამოთხის კარი დაკეტილია.

1967

ღრუბლები

დღეები ცივი და უსახური,
გადაიფრენენ ზეცას გედებად,
და შენ როს წახვალ უცოდვილი,
როგორც კირიბი¹,
მაშინ, ღრუბლები, ისე როგორც
მეგრი დედები,
მოვლენ პირ-სახე დახოკილნი
ელვის ფრჩხილები
და ცხარე ცრემლით დაგიტირებენ...

2018

¹ კირიბი (მეგრ.) – ბატკანი.

დასაბამიდან ასეა:

რაც თავი ახსოვს საწუთროს,
ადარ ყოფილა აროდეს,
რომ ნასახლარზე სიკეთის,
ბოროტება რომ ხარობდეს!

1968

არჩევანი

დაჩის

შენი ნაშირი გერჩიოს,
სხვის ბაჯადლო ოქროს,
შვილო!
რადგან ღმერთი გყავს მოწყალედ,
გიჯობს შენი ხობისწყალი,
ვოლგას,
მისისიპს და
ნილოსს.

1978

მოტაცება

მოულოდნელი შეკვივლება!..

ცხენთა თქარუნი...

ხობისწყლის ოხვრა...

ჭალა გაშლილი....

მერე შავი ტყე...

ხორგა,

დარჩელი.

ო, ასე თურმე გლეხკაც მამას

გაუტაცია –

„კნიაზის“ ცირა – დედაჩემი,

რომელსაც მერე ჰყავდა

ცხრაშვილი.¹

195

¹ ვაჟა ვერისელი – მეცხრეა, შვიდი ძმა და ორდა.

ფანტელები

კოლხური ციდან რომ დაგვეცქერის,
მთვარის ღვთაება ოდია.
და ეს ფანტელები –
ფარფატა ანგელოზები
დედამიწაზე ედემ-ბადის სანახავად
ჩამოდიან.

1959

პოეტის ახირება

გამთენიისას უინი მოუვლის –
დაცამლეწველი,
ყოვლის ამკლები:
– ცაში მთლემარე ვარსკვლავები
უნდა აყაროს!
ქვით ჩაუმსხვრიოს მთვარეს სარკმელი
და მტვრად აქციოს
უმზეო ცის ბნელი
სამყარო!

1960

მტკვარი

/ვარიანტი/

მასათას მხრიდან ჩამოსულ ნიავს,
რეკვის ხმა მოუაქვს
სიონის ზარის.

ნარიყალას ციხეს გასქერის
გორგასალი.

ორთაჭალაში,
მეტეხთან მტკვარი,
თბილისს კვლავ უჭირავს
გორდასავით.

1961

ციცინათელა –

სულია ადამის

ლიად დარჩენია სადამოს კარები
და სანამ ბნელა და
სანამ ინათებს,

ის ციცინათელა –

სული ადამის,

აქ – ჯოჯოხეთურ ყოფით დაღლილი,
იქ – სამოთხეში მოიპარება
და წვეთ-წვეთად გზას
ისინათლებს.

1956

შეგრაცხავენ წმინდანად

ყველაფერი იცვლება,

მაგრამ შენ საქართველოს
მზის...

სხვა არა გინდა რა!

და... როს გარდაიცვლები,

შეგრაცხავენ წმინდანად.

2018

ხილვა: ენგურთან

უცებ იელვა...

გაკრთა წარსული...

მიწას დაამხო ცა

ლუკიას ხმამ:

– პატონიშ სკუა! – თამარს მესვარი!¹

გრგვინავს ენგური...

თარეშობს ქარი...

და ტალღების ისმის გოდება –

თარაშ ემსვარი!..

თარაშ ემსვარი!..

1958

¹ პატონის შვილო! – თამარს უშეველე

ღმერთი და ბიბლია

ვითარცა ძემ ადამის,

მეტი რაღა ინატრო,

რომ გიხმობენ –

იღბლიანს!

შენში ერთად ბინადრობს

ღმერთიცა და

ბიბლიაც.

1960

ხილვა: სპარსთა ლაშქრობა

„გიაურთა“ დამსჯელი,
ქართ-კახეთის მოსრავი,
მოდის ურდო ურიცხვი...
მაგრამ არ ჩანს ჰაფეზი¹,
აღარც ნიზამ განჯელი²,
სანაი³,
ანვარ⁴,
ათარი⁵...
და არც ნასერ ხოსრავი⁶.

1991

1,2,3,4,5,6 – სპარსელი პოეტები

ცას მიაღვი რწმენის კიბე

უნაყოფო ცხოვრების ხე,
ქცეულიყო რომ ვენახად,
გზა განლიე დიდზე დიდი...
და უფალი რომ გენახა,
ცას მიაღვი რწმენის კიბე..
ზღვაზე –
ლოცვის გაღე ხიდი.

2018

ნეპტუნი და ურანი

შენ კი არა,

პოეტო!

მზე რომ მზეა,

თვით მზესაც,

ბევრი ჰყავს მომდურავი:

– მარსი,

იუპიტერი,

მერკური და ვენერა,

ნეპტუნი და

ურანი.

1969

ქალღველები ლაშარში

ლოცვებით და

მზითმოსილებს,

ღვთიურებს და ღვთისმოშიშებს.

რა გამოლევს მთაში ბერებს –

ლაშარში ვჭვრეტ

ფშავ-ხევსურებს –

ქალღვევლთა –

ნაშიერებს.

1976

არმაზის ბილინგვა

ჟამი უნდოა...

ყველაფერს,

დავიწყებისკენ მიხვეტავს...

ვერავენ უძლებს მის ცოცხებს,

მაგრამ შენ ბუხს ვერ

აგიფრენს,

„ძევახოს! –

ჩემო სიცოცხლე!“

2008

თეთრი,

სიფრიფანა ნისლი,

მოუშვია მთას წვერივით.

შენ კი მისდევ გზას ეკლიანს...

ვეფხის ზოლზე დაწერილი,

სტრიქონი ღირს ასი ოქრო,

შენის ფასი კაპიკია!

2018

მეცხრე

ეტრფოდი უფლის ანგელოზებს –
მტრედებს და
მერცხლებს!
რადგანაც ციდან მოფრენილი
იყავი მეცხრე.

1953

ჰეი!

დაჩუნხვილ შაგებს ჩაიცვამს,
ულურჯესი ცა კოლხეთის,
როცა შენს სიკვდილს –
იხილავს.

ჰეი! –

რა ჩუმად მოხვედი!!!

და...

მოსვალ ჭექა-ქუხილით...

2018

კავკასიის მთები

ღე,

გაიგონ დიდმა მთებმა

და ქედებმა...

რა ვქნა მეტი...

ვამბობ დაუფარავად:

რა ანდები!

რის ტიბეტი!

ქვეყანაზე არ ჰყავს ტოლი,

კავკასიის მაღალ მთათა

ქარავანს.

1963

ზღვა მწუხრისას მიიცვალა

სხივებს ათასფერად აჩენს,

მზე,

თითქოს და ფაკირია.

ზღვა მწუხრისას მიიცვალა

და ელვით ცა პირსიხოკს და

თოლიები

დაკვიან...

1974

ყვირილა

გიკვირს!

როგორ გამხდარა,

მოუკუშავს პირი რად?!

და დიდი ხნის უნახავს,

სიხარულის –

ყვირილით,

რომ არ გვხვდება

ყვირილა!

1991

ღღეები,

ღამეები

ბნელეთს სერავენ –
 ღამით მამლები,
 ყვილის გრძელი
 პროექტორებით
და მერე დილა გვიწვდის მზის ხელებს.
 დიდ სიახლეთა ველით
 არჩევანს...

რაქნან ღღეებმა,
 სიზმარეულ თვალებს
 გვიხელენ,
ღამეები კი გვიხუჭავენ...
 და ნელ-ნელა სიკვდილს
 გვაჩვენენ....

2019

კახილი

*„მზე და ფარია უფალი ღმერთი“
ფსალმუნი (83)*

კოლხთა შოორ წარსულიდან
განწირული ხმა ისმის,
წვიმაა თუ ქარია:
ჩვენთვის ღმერთი უფალი
ისევ –
„მზე და ფარია“.

1960

შიში

აღარცსაიდან მოხვეულ!!!
და მაინც,
რადგან იშივი!
ადამის მოდგმავ!
ფეხდაფეხ –
დაგდექს სივდილის შიში,
რომელსაც ფერი ადევს
მგლის,
ან
გაცრილი ქვიშის.

2019

მთვარის უკანა მხარე

ელვა გაკრთება უცებ
და ცის იღება კარი:
მოწყენილი და
ქუფრი,
კვლავ გამხნდება უფრო,
წინა კი არა,
მთვარის,
ცივი,
უკანა მხარე.

2018

ცის სასახლე

კლდეზე უემდგარ –
 ცის სასახლეს,
მოვერცხლილს და
 მოოქროვილს,
დღისით – მზის და
 ღამით – მთვარის
ადევს –
ვეებერთელა
 ბოქლომი.

1962

დაოსი და ბურამიშვილი

ცოდნას ღებულობს იგი,
ვინც რომ სოფელთან
დაობს
და არ ნებდა სიკვდილს,
თავის ცოცხალი თავით,
ისე,
ვით დიდი დაოს
ან,
ვით გურამთ დავით.

2019

15

სიკედილს,

ქვეყნად ყოვლის მხილველს,
დაჰკარგია თვალს ჩინი,
ომბალოსგან ქინძს ვერ

არჩევს

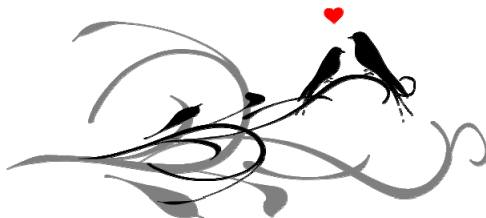
და ჰკონია დარიჩინი.

თხუთმეტის ვარ...

ხიდან მაგდებს!!!

და სიცოცხლეს მე მიჩივის!!!

1956

წვიმიანი ღამე

აღარ ბღავიან ჰელიოსის
ცეცხლის ხარები,
და არც ზვირთები პოსეიდონის.
დადუმებულია მთა და მინდორი,
მხოლოდ ღრუბლები
დახარხარებენ...
არა ჩანს მთვარის –
ციხე-სიმაგრე
და არც ვარსკვლავთა
ნასახლარები.

1965

სიყვარულით სწეული

ღღე ერთია,
ათასჯერ,
ჩემი დიდი კოლხეთის –
ახლო არა, შოთრეულ –
ხუთიათასწლეულის
ედემ-ბაღში ვბრუნდები,
ნახვას –
მონატრებული,
სიყვარულით სწეული

2019

ჩემი ხმა

ველარ დაუკარგავს შიში,
მტერთან ბრძოლის
იერს სტრიქონს,
რადგან მთელი რწმენით ვენდე!
და ჩემი ხმაც –
ბოროტების
დასცემს კედელს,
ვით საყვირი იერიქონს.

1954

თარაზული

მზეც და მთვარეც ცას ჰკიდია,
სხივები აქვთ თარაზული
და სიკვდილიც ძირს ჩამოდის.
რომ სიცოცხლე თარაზულად
ცხრაკლიტულში ჰყავდეს
მუდამ ჩარაზული.

2013

სქანი გოლუაფირო

სამშობლოგ შენს სიყვარულს –
უშქარს და
უნაპიროს,
ვახვევ შარავანდედში,
ვით იაგუნდს და ბიურილს,
იასპს,
ძოწს და
საფირონს,
ფეშქაშ!
ჩემი სიცოცხლეც,
„სქანი გოლუაფირო“¹.

1959

¹ შენ შემოგველე – (მეგრ.)

გათენდა

წკვარამ ღამით მოსილ ნათელს,
ბნელიდან რომ უხმობს მზეა,
რბის აღსაველით...

არვის ერჩის!

არჩანს დილა...

მამალი კი უხმოზეა,

მიტომ ყივის –

ხმა ჩახლექით.

1959

საქართველოს

შენი უღმერთო წარსულით –
ყმაწვილს ცრემლებს რომ
მაღენდი;

დღეს,
გხედავ ბორკილ-დამსხვრეულს,
„ლაშარის გორზე შემომდგარს“,
და მოსილს შარავანდელით.

1991

ხილვა; აიეჭის სასახლე

(ვარიანტი)

რაც რომ მარადიულია,
 უამთა ბრუნვა ხელს ვერ ახლებს!
 ისევ დგანან
 ის მთები და
 ის ხედები!

მიტომ ხედავ აიეჭის –
 დიდ სასახლეს,
 სუთიათასი –
 წლის იქით რომ
 იხედები...

1962

ნახვამდის

არ უნდა დიდი ფილოსოფია,
რა საჭიროა
დიდრო და კანტი.
ცხოვრება თვითონ გვასწავლის ილეთს.
იცის,
თუ როგორ
დაგვიდოს კვანტი,
და მერე გვიღებს სამგზავრო ბილეთს!!!
მერე... ნახვამდის!...

2019

მტკვარი და ენბური

ადმოსაველეთ –

დასაველეთით,

საქართველოს მიწაზე რომ

სიყვარულით ერთად მოდის,

ჩვენი ენგური და მტკვარი,

უხარია სვანს და

მეგრელს,

მესხეთში კი მესხს და ხერთვისს.

მაგრამ...

ორივ ცოცხალ-მკედარი,

სულს აფრთხობს და მაშინ კვდება,

როცა კასპსა და

შავ ზღვას ერთვის.

1970

ათონი

ათონის ლურჯ მონასტერში –
ათენებდნენ ღამეს
თეთრად,
რომ ცოდნოდათ აწინდელს,
საქართველო ჰყავდათ ღმერთად:
იოანე და ექვთიმე
და გიორგი
მთაწმინდელს.

2001

* * *

მიწაზე არა,

ცაში ვარსკვლავებს

უკვირთ:

მკვინვარე ქარიშხლებისთვის

რაც გიომია და გაგიძლიათ

იმიტომ რომ, ხარ მზის

ნაშიერი,

მოსუცი მთვარეც შენი ღვიძლია.

1989

კიპარისები

არ ვხედავთ,
მაგრამ იგი აქ არის,
ვინაც სოფელი დაამწურა
და ააოხრა.
და... სასაფლაო დარდითა და
ცრემლით ივსება.
მიცვალებულთა სულის
საოხად –
სანთლად ანთია მწვანე შუქი
კიპარისების.

1987

**მიტომ ახლო მიხველ
ღმერთთან**

მთები გესაფეხურა და,
მიტომ ახლო მიხველ
ღმერთთან
და ხატებიც გფარველობდა
წმინდა ჯგეგეს და
ლაშარის.

სახელმა კი შენმა,
ვაჟა!
აღბატროსის ფრთა გაშალა –
გაციერდა,
გალაჟვარდდა.

1976

* * *

რქებზე მზე დანთებულები,
დღეები ნახირივით რომ
მიბღავიან,
არავინ იცის თუ ვისია!
სიცოცხლე – თურმე
ღიმღამია,
ცხოვრება – განთიადის ნისლია.

2002

* * *

ხალიბების¹ ქურაში,
ვაწრობდი ძველ სიმღერებს...
და მე ბევრი ვერიდე:
სიზმარეულ ქიმერებს²,
მზიან ეფემერიდებს³.

1964

¹ ხალიბები – ძველი ქართველური ტომი.

² ქიმერა (ბერძ.) – ცეცხლისმფრქვეველი ურჩხული.

³ ეფემერიდი (ბერძ.) – ერთდღიანი მწერი, (გადატანით, ხანმოკლე ეფემერული რამე)

**ცა – ვარსკვლავების ქვიშის
საათი**

მთვარე წამითაც თვალს არ მოხუჭავს
და ღია ცისქვეშ ღამეს
გაათევს,
გამთენიისას გარდაიცვლება.

ცა – ვარსკვლავების ქვიშის
საათი,
მამლის ყვილზე ნელნელა და ჩუმად
იცვლება.

2004

ხილვა: უტურფურსი

კოლხეთში და დიაოხში –
უტურფურსი* ლომებრ
ებრძვის
ურარტუს და კიმირიელთ:
ზღვა ხომალდებს
წყალში ძირავს,
მტრებს ზედიზედ იგერიებს.

1967

* უტურფურსი – დიაოხის მეფე (ნგ.წ.ად. IX-VIII ს.)

* * *

უსამანო სივრცეებში –
დავიწყების ბილიკებით
დრო მალულად მიაქანებს:
გაქვავებულ მთვარის ცხედარს
და მთიების –
თავის ქაღებს.

1973

* * *

ბიბლიიდან ხმა ისმის გოდების:
ან ისაკია,
ანდა აბრაამი.
დამის ბილიკით მიმოდის შიში,
ღრუბლებს შუა მთვარის
გამოჩნდა ნიში
და ვარსკვლავებმა ცა დააბრმავეს.

1972

თიბილ-ტაბულ-ტიბარეპი

ან მარეს და აიეტის
ბიბლიური ნაშიერნი –
დიდ კოლხეთის პატრონები,
ვით ეგრისელს მიბარებენ,
რომ წიგნებში დავასახლო:
კოლხ¹-კილხები²-მაკრონები,³
თიბალ⁴-ტაბოლ⁵-ტიბარეპი.⁶

1961

123456 უქველესი კოლხური (ქართველური) ტომები.

* * *

ხელთ უჭირავს მთვარის წიგნი
და იგი ევანგელოზს –
მის სულზე და
 მის მრწამსზე
და მას ისე, ვით ანგელოზს
ცალი ფეხი ზღვაში უდგას
და მეორე მიწაზე.

1989

ღამუვიღება

მომესმის შენი ფრთების შრიალი,
ჩემს სიახლოვეს ვიცი,
არ იშლი
და დიდ იმედად რადგან ციმციმებ, –
თავს სიყვარულის მივდებ
ბალიშზე,
მშვიდად მივწვები და მივიძინებ.

2009

**ცა – ვარსკვლავების არის
საფლავი**

გამთენიისას მოვლენ დრუბლები,
ვითარც მწუხარე
ჭირისუფლები
და როცა მთვარის კუბოს დაფლავენ,
მაშინ შორს, სადღაც
ელვა იკივლებს:
ცა – ვარსკვლავების არის საფლავი.

2003

* * *

ბერმა მძინვარე ათასწლეულმა,
 ვგრისის ცაზე გადაიგრვინა,
 მაგრამ მაინც ვერ გაატიალა.
და აწ „კოლხური ფსალმუნები“,
როგორც ტიარა,*
 თავს დაედგმება ვგრისს გვირგვინად.

2009

* ტიარა (ბერძნ.) – ძველ აღმოსავლეთში მეფეების და
ქურუმების თავსაბურავი (როგორც ძალაუფლების
სიმბოლო)

აიეტი და იაზონი

გმირი იყო,
მიტომ თავი,
დიდ აიეტს მიაზომა.
და წარსტაცა საწმისი და
ბრძენი ქალი,
კოლხ ხელმწიფეს იაზონმა.

1972

* * *

შემკრთალი ელვა დახტის
კვიცივით,
ვერ ჰპოვა გზები და
ასპარეზი!
ხოლო ღრუბელმა –
იმ „ხულიგანმა“,
ცასა და მიწას
ერთად უგანა
და დაიწერა ჯვარი მთვარეზე.

1967

* * *

მეხმა როდესაც გადაიგრევიან,
სივრცეებს ფერი ელო
სატანის
და ყოველივე ჰგავდა ზმანებას.
ღრუბლებს –
ზღვის ცაში სურდათ ატანა,
მაგრამ გრიგალმა არ
დაანება.

1976

* * *

სიშორის იქით,
მიმწუხრიდან –
 განთიადამდე,
მიმოყრილია ვარსკვლავების
ცად მუგზალი,
დილით კი მათგან რჩება ნაცარი.
ღამე მზის ოქროს –
 დღეს კვლავ უგზავნის,
მთვარე კი ცაში არის,
 არც არი.

1977

ჩარბალში კოპალას ქვასთან

ღამეა...

ვიღაც უფსკრულებს –
ყინჩად ჩასძახის: ამოდი!

ბაწარაულიც იალებს.

სივრცეებს შესძრავს ხმა ლოდის
და...

ბაყბაყ დევის ღრიალი.

1977

* * *

ცა სულ ახლოა,
ერთ დღის სავალზე,
სოღანლულად და მიჩანს ლოჭინად,
სადაც სიცოცხლის სილამაზეა –
მოფარის სარკმელი ჩანს
გამოჭრილი,
სადაც მიწას კი თავის გარშემო –
მზე დააგორებს,
როგორც ჭოჭინას.
ცა სულ ახლოა,
ერთ დღის სავალზე,
სოღანლულად და მიჩანს ლოჭინად.

2004

* * *

ტალღებს კი არა,
პონტოს ნაპირთან,
ვანჯღრევ,
ვალვიძებ,
საუკუნეებს –
მათი გულისთქმა რომ გავიაზრო,
იმ დროს კოლხეთში –
იცის არა ვარ,
და გულზვიადად მოდის იაზონ,
ოქროს საწმისის მოსაპარავად.

1964

* * *

მოულოდნელად ჩამოდგა მწუხრი –
ვარსკვლავების ზარით
და ბუკით,
ჩაიშრიალა სიცოცხლის ბაღმა,
ვიღაცა კივის:
– დრო არის უკვე
შეუდგე აღმართს.

2004

* * *

პატარა ღრუბელი უაზროდ,
შორს,
სადღაც –
წარსულად იურვის,
უჩარჩოდ ცაზე რომ ჰკიდია,
მთვარე დასული ყუაზე,
უცნობი მხატვრის ნახატია –
პრეისტორიული.

1979

* * *

მოაქვს ქარიშხალს
თეთრი ფიფქები,
ვითარცა ზამთრის შემონათვალი,
სიცივითაა ცა შემინული,
და უკეთია კუს ტბას სათვალე
ყინულის,
მაგრამ მაინც ვერაფერს ხედავს.

1967

* * *

ლუდით და არყით გამტყვრალი მთები,
მიუყვებიან ღამის ხეობებს,
აბრეშუმით შრიალა ნისლეებს,
და იქ, – არაგვთან,
მთათა ღრეობას,
მიღეთი ისმენს.

1963

* * *

ზღვა ბორგავს და კივის ქარი
და აწუხებს ცას ეჭვები;
რომ შელოცვით ახალ მთვარის
არ ურჩება ღამაზ ღამეს,
ვარსკვლავების მეჭეჭები.

1963

* * *

მწვერვალებს და კლდეებს დაშლის,
მამლის პირველ ყივილამდე,
ცამ,
რაც ცრემლი დაღვარა,
და... ერევა ღამეს თმაში,
ვარსკვლავების ჭაღარა.

1967

* * *

ჟამთა მძინვარ ქარიშხალში,
დღე ჭრიალებს,
როგორც ანძა,
მაგრამ ყოფნას მიაღვილებს,
უღალატო ჩემი და-ძმა,
ოცნება და
სინამდვილე.

1987

* * *

შენი გალობით განიკურნება –
მთვარე, სიყვითლით
ოდით სნეული

და...

მეოციდან შენი სახელი,
საუკუნეთა გადაძახილით,
გაჰყვება მძვინვარ ათასწლეულებს.

2001

* * *

დიდ სიყვარულში,
დიდ წარღვნას სძინავს,
გთხოვ,
გვეედრები,
ნურასოდეს გამოადვიებ.

1998

ხილვა: აზგონავტეპი

ერთმა ტალღამ პონტოს ნაპირს,
მოაბღავღა –
ოქროს ვერღად
ღა შორეულ მიმცა წარსულს, –
სად კოღხეთი ჰგავღა მეღავს,
მიტოვებულს ღა გაღარცულს.

1964

* * *

ციგომბორიდან ნიავს მოჰქონდა
და ალაზანზე იღვრებოდა ჰანგი –
კახური,
მერე ცამ როცა,
ვით ილიას შუბლმა ინათა,
მესმა ფეხი კვლავ დაუბრახუნა,
შეეშინდა და...
ელვა წამსვე გაუჩინარდა.

1988

* * *

მკერდგაღელი ფაფანაკებით,
დგანან დრუბლების
თეთრი ქედები,
და ვარსკვლავები სივრცეს მარჯნიან,
პირმშვენიერი –
ქალწულივით
ცა იხედება,
დღისით-მზის,
ღამით –
მთვარის ფანჯრიდან.

1964

ხილვა: ბელათიან

წამს,

მხედარმა წარსულიდან –

რაში მეფურ დარახტული –

გულის ხეთქვით მოაგელვა

და შეხედა ბებერ გელათს

და ჩვენება უცვებ გაქრა,

ო, ვინ იყო?-

დავით?!

ბაგრატ?!

1983

* * *

ეჭა, რამდენი წელი გავიდა,
როგორც დუმილი სასაფლაოსი,
მეფობს წყვდიადი გულშემზარავი:
არის მკვლელობა,
არის ქაოსი
და გამკითხავი არ ჩანს არავინ.

1993

* * *

თაემომწონედ არ ყივის მამალი,
ნასახლარებზე ბიბინებს ხავსი,
მტკივა სოფელი
და ვიგინები,
მიტოვებული ქოხების მსგავსად,
ჩალის და თივის –
დგანან ზვინები.

1992

* * *

მზე კი არა,
მირიადი,
სული თეთრად ანანთები,
ღამეს –
შავად ებურვის,
მიწა-მკვდრებით,
არის დასახლებული.

1964

* * *

ქართული სიტყვის ბასრი მახვილით,
ბობოქარ უამთან ბევრი იოზე,
ბევრჯერ გაგიჭრეს გული
დანებით...
ვით ფრთა-გაშლილი გალაკტიონი,
საქართველოს ცას –
აწი ბევრჯერ
დაეზმანები.

2004

* * *

განთიადი რომ იყიელოს,
გზად აჩერებს
და არ უშვებს,
ბელზებელი და მაცილი,
მზეს –
ვარდისფერ დეზებიანს,
ვარსკვლავებით ცა აცრილი,
ღამეს გამიზეზებია.

1959

* * *

შიდთა ხელმწიფეთა სპანი,
ქართველთ გარდა,
„საზღვარს იქით გავასხი“.
აი, დიდი კოლხეთი –
საცხოვრისი: მეგრის-სვანის,
მესხის-მოსხის-ბასხისა და
აბასხის.

1973

* * *

მზის ნაშიერი,
შორეული ციდან მოსული,
იმ გზას მივყვები,
ჩემს წინაპრებს რომ გაუვლიათ.
და მეც,
მეკუთვნის მიწის ის ადლი.
ყოველთა შორის,
„უმეტესი სიყვარულია“.

ჰოდა,
ვით პავლე მოციქული,
ვცოცხლობ ღვთის მადლით.

1969

ხილვა: წმინდა გიორგი და ნინო

არსთაგამრიგე თავის ხატის შესაქმნელად,
კოლხურ მიწას ისევ მოხელს –
სიხარულმა მარადისად
რომ იწვიმოს.

ვხედავ: კაბადოკიიდან,
ვით მიუძღვით –
კოლხეთისკენ ანგელოზებს –
წმინდა გიორგი და
ნინო.

1971

ხელთ გიჰყრია მთიებო

ხარ ერაც და ეპოქაც,
ხელთ გიჰყრია მთიები:
ქნარებად და
 არფებად.
და თუ ფრთები გაშალე,
ცა კი არა,
 კოსმოსიც,
არ გეყოფა საფრენად.

1969

მეფობს ციური აზრი

ზესკნელს,

ქვესკნელს და გარესკნელს

უცხო ნათელი მოჰფინოს,

მეფობს ციური აზრი:

მალე დაუკრავს მსოფლიო –

კავკასიონის ქნარზე.

1978

* * *

შავებით მოსილი ღრუბლები,
მიწას გლოვობენ და
თავზე ევლებიან.

(ქარები ქცეულან მრუშებად).

მთიები –

მსოფლიოს დედათა ცრემლებია,

ცას რომ თვალებში

უდგას და...

არასდროს უშრება.

1979

ეს ქვეყანა

მზით და მთვარით დახურული,
ეს ქვეყანა დღეს შენია.
მაგრამ მოხანს
ბჭე – ნაპირთან,
და... იქ გელის გეჰენია,
განკითხვა და
„ღრჭენა კბილთა“.

1988

* * *

დიდხანს ვერ განინათლა,
სიავისგან კაცთ-მოდგმა,
ვერც ცეცხლით და
ვერც წყალით.
ბოლოს მაინც სიკეთე,
მოფრინდა, ვით მერცხალი
და სიცოცხლის ტოტებზე
ლამაზ ბუდეს იკეთებს.

2001

* * *

ცისქვეშ ერთად ბუდობენ –
უბედობაც,
ბედობაც.
და... ვით იულიანე,
დიდი იმპერატორი,
მეც იღუმალ ჰიმნს ვუძღვნი,
მეუფეთა მეუფეს,
და „ღმერთების დედოფალს“.

1989

* * *

დასავლეთით,
ბებერ მიწას,
გადუფრინა მწუხრმა
ბინდად,
და იქუხა მესმა როცა.
ზღვა უეცრად
გაირინდა
და ცამ ელვა გაიოცა.

1962

ოეზიის პიგმეებს

შენ ხარ მარადული
და დროს არ ჰყოფ
რაუნდად,
რადგან ძალა იგემე.
თქვი: ტიტანთან რა უნდა,
პოეზიის პიგმეებს.*

2002

* პიგმეი (ბერძნ.) – ჯუჯა.

* * *

სიკვდილი ვერ გიშველის,
ჩუმად მლოცველს
ზედაზენს.

სიბრძნის გზაზე გაქცეულ
უამს თუ ვერ დაეწიე.
არჩევს ერთი მზეთამზე,
მიწიერს და
ზეციერს.

1997

ხილვა: სიონის მთა

მიღმა ათასწლეულთა,
ნათელს მხეცი მიფარავს,
რადგან მასთან ვიომე.
და ვჭკვრებ: „მთაზე სიონის“
მღვარ კრავსა და
ცხერის ფარას.

1969

PIETA

მზე ჩადის და თვალები –
ცას ცრემლით აქვს სოველი,
რადგან დრომ გაიმეტა.
და მზის ჩასვლა ყოველი
არის დღისთვის პიეტა.*

1984

* პიეტა (იტალ.) – ნახატი, რომელზედაც გამოსახულია ჯვრიდან ჩამოსხნილი ქრისტეს დატირება.

* * *

სადღაც ღრუბლების ჩანს კუნძულები
და მთვარე მიდის,
ვით ოდისევსი,
ცისკენ იწევენ მთა და გორები.
ღამე ბნელს ამბობს,
და ვითარც კირკემ,
სურს რომ აქციოს ვარსკვლავები
ღორებად.

1963

* * *

ასე არის ყოველთვის:
უამს სიზმრისფრად
თენების,
მეათედ თუ მეასედ:
არ მასვენებს ჭიხვინი,
გაღას „ღურჯა ცხენების“,
პარნასიდან – პეგასის...

1988

* * *

ლოდს ეფარება და გითვალთვალებს,
შენი სპეტაკი სისხლი
სწეურია,
თუმცა არა აქვს ამის უფლება.
არ დაიჯერო!
ის მაცდურია,
შენ რომ უფლის ხმით გესაუბრება.

1992

* * *

დღე და ღამე ღვიძლებია,
მზე და მთვარე
 არის მათი საესავი.
და ცას მიწა ენატრება,
 ვით იაკობს ძმა –
 ესავი.

1984

* * *

წარსულს ამოფარნენ –
შენი ქალდეველები,
ხელი დაგიქნიეს და
მიგატოვეს ხეთებმა.
მზეთამზე იქ გეგულის
და ცას თავზე ევლები,
ნეტავ როდის მორჩები
პლანეტებზე ხეტებას?!

1989

* * *

ჩემმა სიხარულის ცამ,
მზე მკერდზე დაიბნია,
ვით შეჰფერის მამა-შვილს.
და... კითხულობ ბიბლიას,
ხელისგულზე გადაშლილს.

2001

* * *

როცა თენდება დღე ბნელზე ბნელი,
უფლის რჩეულმა

რა ქნას მგოსანმა.

როს უწმინდური და ბელზებელი,
სასოების ხეს სულის

შებერვით

ახმობს და...

ეშმა ახმობს „ოსანას“.

1993

**მთიები გალობდნენ ქართულ
ცას**

ეს ცა –

თავს ეღვა გვირგვინად,
მზითმოსილ ნეფერტიტ –
თათუსაც.

მას შემდეგ რამდენი ითოვა,
იწვიმა...

ვით ახლა, უთვლელი წლის წინათ,
მთიები გალობდნენ
ქართულ ცას.

1998

ხოტუ – მატუა

ეჰ, აღდგომის კუნძულამდე,
არვინ იცის თუ რამდენი
ოკეანე გადაბედა
და უამი მოატყუა.
კვლავ ელიან ინდიელნი
თავის ბელადს –
იბერ ხოტუ – მატუას.*

1999

* ინდიელთა თეთრკანიანი ბელადი (მეოთხე ათასწლეუ-
ლი).

* * *

მეცხრე ციდან ჩამოფრენილს,
დღის და ღამის ფრთიან
მგოსანს,
გაკრთობს ხარო და მიწური.
ვეფხისტყავად ზეცა
გმოსავს –
ვარსკვლავებით დაწინწკლული.

1969

* * *

ზოგ-ზოგების გონის კართან,
ისევ ისე სცემენ ბოლთას,
ფრანგული და
ინგლისური.
ქართულით კი შენში,
როგორც სოლომონთან,
კვლავ გადმოდის სიბრძნის სული.

2004

* * *

ჯოჯოხეთის კი არა,
კარი მარადისობის
დანტესავით შეაღე.
მიწიერს კი ღვთიური,
ისევ გმოსავს მშვენება.
შენ ხარ ქრისტეს მეზადე,
ლოცვებით მოყვავილე –
ბაღის მოსაშენებლად.

1981

* * *

ღრუბელი კი ქარ-ბორიას
მოჰყავს ელვით გაბაწრული,
გაიხაროს რომ ქორწილმა.
მუცლადიდებს ცა – ქალწული
ზღვას,
რომ შობო ოქროს წვიმა.

1962

* * *

ხედავ: შურით უმზერენ,
მაგრამ ვეღარ ამხელენ:
„კოლხური ფსალმუნების“ –
„პულსარებს“ და „კვაზარებს“,
„თეთრ ჯუჯებს“
და „შავ ხერელებს“.

1992

* * *

შორეული წარსულიდან –
ყვილი კვლავ გესმის
მეცხრის,
დღეები კი მზეს თესავენ.
იდუმალი არის ცეცხლი –
შენი ხსნა და
საესავი.

1987

* * *

რუსთაველის ხმა გესმის,
ისე,
როგორც ნობელის
და შიშის ზარს არისხებ –
ავსულების მობერიდ
ქარებსა და
ქარიშხლებს.

2009

* * *

მცხოვრებთ შურის კუნძულზე,
სიძულვილის და
ღვარძლის,
შავ ისრებით დაისრულთ,
უმანკო ცა დასცქერის
მხეცებს –
აპოკალიფსურს.

1993

* * *

უხილავი და ფარული,
მიწის ბრუნვა მაშინ იგრძენ,
როცა წამით შეიცანი,
ამა წუთისოფლის არა,
უთვალთმაქცო –
უფლის სიბრძნე.

1997

* * *

წყვდიადიდან მოსული
მზე –
ჯვარცმული ქრისტეა,
ნათელი რომ ამძიმებს.
და პირთამდე ივსება
სისხლით –
მიწის ბარძიმი.

1993

* * *

ყანას ათასწლეულების
ვითარც ოქროს კბილა
ტაროს,
უფლით, მარცვალ-მარცვალ დაფშენი.
რომ იდინოს სიბრძნის
წყარომ,
შემოსილმა ნათლის ჯავშნით.

1989

* * *

ლოცვებია – მთიები,
მიმწუხრმა რომ სივრცეებს,
ტანზე რომ დაასია.
საწყალ კაცობრიობას
ცოდვებისგან იხსნიან.
ცა – გრაალის თასია,
და მზე შედღეებული,
მაცხოვარის სისხლია.

1969

* * *

ტრაპიზონს და ფარნაკიას,
კოლხთა დიდი წინაპრები –
უამმა ყოფნის ჯვარზე აცვა,
რადგანაც მათ არ იცოდნენ,
მგელი კრავთან არ იძოვებს.
ასე მტერმა,
მზე წარსტაცა,
აღიბებს¹ და ჰაღიძონებს.²

1996

¹² იგივე ქაღდები – ძველი ხაღიბები.

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ5

წარწერა ლოდზე25

არ განიკითხო26

* * *ვით ღვთისმოსავს.....27

2003.....28

ქვახარშია.....29

წუთისოფელი ასეა30

ალავერდი31

სამშობლოვ ჩემო32

ქვაკაცა.....33

სასაფლაო.....34

ოცნება.....35

ვით ხორგას და კაწალხევს.....36

ბარისახოში37

ზღვა არის კაცის ცხოვრება.....38

ფშავლის ქალები.....39

ჩაკრულო40

ხვთის შვილები.....41

ქრისტეს ნათელი42

სენტენცია43

* * *ასედაც არის ნათქვამი.....44

არაფერია.....	45
* * *შავ მთაზე.....	46
შეგონება.....	47
* * *მზე მიეფარა მთის კალთებს.....	48
* * *არაა დიდი ნუგეში.....	49
კოცონად აგაბრიალებ.....	50
ავდარი მთაში.....	51
მზის ჩასვლა.....	52
იხაროს შენმა ფესვებმა.....	53
* * *ნუ შეგაშინებს წამიერ.....	54
სიყვარული.....	55
* * *ზოგჯერ კი ასეც მომხდარა.....	56
* * *ზეცაა.....	57
ღმერთი და სატანა.....	58
როგორც პილატე.....	59
ჩოხა.....	60
* * *კეთილად რეკვა ზარების.....	61
კერძი სატანის.....	62
ჩარგულა და ღულის ჭალა.....	63
ფშავ-ხევსურეთში.....	64
ფშავში.....	65
რა ქნას სიცოცხლემ.....	66
ნეტავი ვაჟას აჩვენა.....	67

ფუნდუკი.....	68
ისევ წუხილი.....	69
მორჩილი.....	70
პეგასი.....	71
ნილოსი და ამაზონი.....	72
სიკეთე და ბოროტება.....	73
უთაო მხედარი.....	74
ერთი ბიძგი.....	75
რწმენა.....	76
ბიბლიაში არ სწერია.....	77
ყვავის დეკა და ღვიანი.....	78
სამოთხის კარი.....	79
მკითხველო.....	80
ცეცხლი.....	81
წყაროს ფილოსოფია.....	82
სული.....	83
ორნი.....	84
მონასტერი.....	85
ლოდინი.....	86
* * *ახლა ვფიქრობ.....	87
ზღვაო.....	88
ვარსკვლავების ოქროს იატაკი.....	89
კოლხური ცა.....	90

* * *მზე დასაგლეითი.....	91
წარღვნამდელი ხუთი ქალაქი.....	92
ცნობადის ხე.....	93
* * *გონი.....	94
ნიჭი.....	95
შუმერი.....	96
* * *ზღვა, რომ ზღვაა.....	97
ჯორდანო ბრუნო, გალილეი.....	98
შამაში.....	99
აიეტის კოლხეთი.....	100
რაბი.....	101
მოხუცი მთვარე.....	102
დუმუზი და ინანა.....	103
მთვარის სამარე.....	104
იყო.....	105
მთები.....	106
ნერგალი.....	107
ლოდი.....	108
ნამთარი.....	109
ჩემი ეპიტაფია.....	110
26, 27, 37.....	111
ოლიმპოზე.....	112
***პონტოსა და ფაზის პირ.....	113

***შენ.....	114
კრწანისის ველი.....	115
***ვითარცა ეს ცა და ეს მიწა.....	116
***ღელვა ათასწლეულთა.....	117
შემოდგომას ბიისფერს.....	118
***მოჰყვება ნიავს და.....	119
თბილისო.....	120
რუსთაველი.....	121
მტრედები სიონთან.....	122
ოთხთავი.....	123
***არავითარი ბუსნო და ბელტი.....	124
***ათას კი არა.....	125
გათენება.....	126
მთები და ზღვები.....	127
***მიიდრიკება როდესაც.....	128
ოდაბადე.....	129
***სიხარულის ხის ისმის შრიალი.....	130
***კოლხეთი – ბიბლიაა.....	131
***არსაიდან მოხველი.....	132
ურწმუნოები.....	133
ღრუბლები.....	134
***დასაბამიდან ასეა.....	135
არჩევანი.....	136

მოტაცება.....	137
ფანტელები.....	138
პოეტის ახირება.....	139
მტკვარი.....	140
ციცინათელა – სულია ადამის.....	141
შეგრაცხავენ წმინდანად.....	142
ხილვა: ენგურთან	143
ღმერთი და ბიბლია.....	144
ხილვა: სპარსთა ლაშქრობა	145
ცას მიადგი რწმენის კიბე.....	146
ნეპტუნი და ურანი.....	147
ქალდეველები ლაშარში	148
არმაზის ბილინგვა	149
***თეთრი.....	150
მეცხრე.....	151
ჰეი!.....	152
კავკასიის მთები	153
ზღვა მწუხრისას მიიცვალა	154
ყვირილა	155
ღღეები, ღამეები	156
ძახილი	157
შიში.....	158
მთვარის უკანა მხარე	159

ცის სასახლე.....	160
დაოსი და გურამიშვილი	161
15.....	162
წვიმიანი ღამე.....	163
სიყვარულით სნეული.....	164
ჩემი ხმა	165
თარაზული	166
სქანი გოლუაფირო.....	167
გათენდა.....	168
საქართველოს	169
ხილვა; აიეტის სასახლე.....	170
ნახვამდის.....	171
მტკვარი და ენგური.....	172
ათონში.....	173
* * *მიწაზე არა	174
კიპარისები	175
მიტომ ახლო მიხველ ღმერთთან.....	176
* * *რქებზე მზე დანთებულები	177
* * *ხალიბების ქურაში.....	178
ცა – ვარსკვლავების ქვიშის საათი.....	179
ხილვა: უტურფურსი	180
* * *უსამანო სივრცეებში	181
* * *ბიბლიიდან ხმა ისმის.....	182

თიბილ-ტაბულ-ტიბარები.....	183
* * *სელთ უჭირავს.....	184
დამშვიდება.....	185
ცა - ვარსკვლავების არის	
საფლავი.....	186
* * *ბევრმა მძვინვარე.....	187
აიეტი და იაზონი.....	188
* * *შემკრთალი ელვა დახტის.....	189
* * *მეხმა როდესაც გადაიგრევიანა.....	190
* * *სიშორის იქით.....	191
ჩარგალში კოპალას ქვასთან.....	192
* * *ცა სულ ახლოა.....	193
* * *ტალღებს კი არა.....	194
* * *მოულოდნელად ჩამოდგა.....	195
* * *პატარა ღრუბელი უაზროდ.....	196
* * *მოაქვს ქარიშხალს.....	197
* * *ლუდით და არყით.....	198
* * *ზღვა ბორგავს.....	199
* * *მწვერვალებს და კლდეებს.....	200
* * *კამთა მძვინვარ ქარიშხალში.....	201
* * *შენი გალობით განიკურნება.....	202
* * *დიდ სიყვარულში.....	203
ხილვა: არგონავტები.....	204

* * * ცივგომბორიდან ნიაფს.....	205
* * * მკერდგაღელილი ფაფანაკებით.....	206
ხილვა: გელათთან.....	207
* * * * კაპა, რამდენი წელი გავიდა.....	208
* * * * თავმომწონედ	209
* * * * მზე კი არა.....	210
* * * * ქართული სიტყვის.....	211
* * * * განთიადი რომ იყივლოს.....	212
* * * * შვიდთა ხელმწიფეთა სპანი.....	213
* * * * მზის ნაშიერი.....	214
ხილვა: წმინდა გიორგი და ნინო.....	215
ხელთ გიპყრია მთიები	216
მეფობს ციური აზრი.....	217
* * * * შაგებით მოსილი ღრუბლები.....	218
ეს ქვეყანა	219
* * * * დიდხანს ვერ განინათლა.....	220
* * * * ცისქვეშ ერთად ბუდობენ.....	221
* * * * დასავლეთით.....	222
ოეზიის პიგმეებს.....	223
* * * * სიკვდილი ვერ გიშველის	224
ხილვა: სიონის მთა.....	225
I თ.....	226
* * * * სადღაც ღრუბლების.....	227

* * *ასე არის ყოველთვის.....	228
* * *ლოდს ეფარება.....	229
* * *დღე და ღამე ღვიძლებია.....	230
* * *წარსულს ამოეფარნენ.....	231
* * *ჩემმა სიხარულის ცამ.....	232
* * *როცა თენდება დღე ბნელზე.....	233
მთიები გალობდნენ ქართულ ცას.....	234
ხოტუ – მატუა.....	235
* * *მეცხრე ციდან ჩამოფრენილს.....	236
* * *ზოგ-ზოგების გონის კართან.....	237
* * *ჯოჯოხეთის კი არა.....	238
* * *ღრუბელი კი ქარ-ბორიას.....	239
* * *ხედავ: შურით უმზერენ.....	240
* * *შოროეული წარსულიდან.....	241
* * *რუსთაველის ხმა გესმის.....	242
* * *მცხოვრებთ შურის კუნძულზე.....	243
* * *უხილავი და ფარული.....	244
* * *წყვედიადიდან მოსული.....	245
* * *ყანას ათასწლეულების.....	246
* * *ლოცვებია – მთიები.....	247
* * *ტრაპიზონს და ფარნაკიას.....	248

დას. ც. ც. ც. ც. ც.

“ქართული ზღმობიდან” 100-განმავლობის
13-წლის, საქართველოში არსებული, საქართველო
კულტურული და სხვა, საქართველოში სხვა
სამსახურის დასახელები და სხვა საქართველოში
შედიან. საქართველოში “ქართველები”
დღემდე, 3-6 წელი დასაწყისის ეს
დასახელება, დასაწყისის, დასაწყისის დასაწყისის
დასაწყისის ეს დასაწყისის დასაწყისის
3-6 წელი დასაწყისის, დასაწყისის 100-გან
დასაწყისის დასაწყისის დასაწყისის
დასაწყისის დასაწყისის დასაწყისის.

საქართველო

2020წ

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 96

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 96

გამომცემლობის

რედაქტორი

– ბილდა სუნიშვილი

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი შუშვირიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– ვიქტა აგშილავა

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – მათე დოღვაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიძის ქუჩის №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com